

Аммо афсуски, ушбу масъулият юки унга оғирлик қилди. Чамаси, кам таъминланган оилаларга тўланаётган маблағларни кўриб, ўзини ҳам ана шундай, моддий ёрдамга муҳтожлар қаторида ҳисоблаган бўлса, не ажаб. Яна ким билсин?!

Маълумки, бугдой дони харидорғир маҳсулот. Уни истаган пайтда осонгина пуллаш мумкин. М.Бозоров бундан усталик билан фойдаланиб, омборхонадаги донни сотиб, талон-торож қилишга киришди.

Нидош

Mustaqillik huquq demakdir

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan

www.huquq-gazeta.uz

2012-yil 24-may, №21 (802)

Мамлакатимиз иқтисодиётининг юксалишида аграр соҳа муҳим ўрин тутади. Шу боисдан ҳам қишлоқ хўжалигида ислохотларни янада чуқурлаштириш давлатимизнинг доимий эътиборида бўлиб келмоқда. Кенг қўламли ислохотлар самараси ўлароқ бу борада йил сайин катта ютуқларга эришилмоқда.

Ер ҳақиқий эгасини топса

шубҳасиз, пировард мақсадга эришилади

Жаҳондаги ривожланган мамлакатлар тажрибасини инобатга олган ҳолда қишлоқ хўжалигида фермерлик ҳаракати, яъни хусусий тадбиркорликка кенг йўл очилди. Соҳа ривожини учун мустаҳкам ҳуқуқий база яратиш мақсадида ўнлаб қонун ва қонуности ҳужжатлари қабул қилинди.

Асосан аграр соҳа ривожланган вилоятимизда ҳам фермерлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш устувор вазифа ҳисобланади. Ўрнатилган ҳавас қилса арзийдиган юзлаб, ҳаттоки, минглаб забардаст фермерларимиз бор. Улар давлат олдидаги шартномавий мажбуриятларини ҳалол бажариш билан бирга қўллаб-қувватлаш билан таъминлашяпти. Шу билан бирга, қатор-қатор савобли ишларга қўл уришяпти.

Фермерликка мўъай даромад манбаи сифатида қараб, адашиб кириб қолганлар ҳам афсуски йўқ эмас. Уларда "бокимандалик" ҳисси шунчалик томир отганки, уларга бировлар томонидан ерлари ҳайдалиб, чигит экиб берилиши, ҳатто агротехник тадбирлар ҳам ўтказиб берилиши керак. Вақтинг ўзи бундайларнинг танобини тортиб қўйиш шубҳасиздир.

Ундан ҳам ёмони, фермер бўлганларнинг айримлари ҳозиргача ҳам уларнинг ернинг эгаси, хўжайини деб эмас, балки ҳали ҳам собиқ иттифоқ давридаги "колхоз", "совхоз" бригадларига тенглаб, "давлат бугун берган ерни эртага барибир олиб қўяди, жон куйдиришининг нима кераги бор" қабилида фикрлаб, қўл учида, омонат иш тутмоқдаларки, уларга қараб, "ношукрлар" дегинг келади.

Замон шиддат билан ўзгариб бораёпти, йигирма йил олдинги фикрлаш билан бугунги кунги фикр юриштишда тамомилан катта фарқ борлигига ўзимиз шохид бўлаёلمиз. Бугунги кунда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг асосий вазифаларидан бири фуқаролар, давлат ва жамият манфаатларини ҳар қандай таъовузлардан ҳимоя қилишдир.

Фермер хўжалиқларини ташкил этиш ва ерни уларга узоқ муддатга ижарага беришда қишлоқ хўжалиги экинлари, биринчи навбатда пахта ва ғаллани етиштиришга кетадиган бarchа харажатлар фермер хўжалиқларининг маҳсулот сотишдан тушадиган ўз даромадлари ҳисобига қопланиши тамойилига қатъий риоя қилиниши зарур. Бунда электр энергияси, ёқилғи-мойлаш материаллари, минерал ўғитлар етказиб берадиган ва фермер хўжалиқларига бошқа хизматлар кўрсатадиган ташкилотлар билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиниши шарт. Камидан 3 йил давомида мунтазам равишда бу тамойилга амал қилмаган фермер хўжалиқлари билан тузилган ерни ижарага бериш шартномаси бекор қилиниб, у тарқатиб юболади.

Шунингдек, фермер хўжалигига ижарага берилган қишлоқ хўжалик майдонларидан бошқа мақсадда фойдаланилиши, шу жумладан, шартномада кўрсатилган экинлар ўрнига бошқа экинлар экилиши ижара шартномасининг кўпөл равишда бузилиши деб ҳисобланиши ва шартнома Фуқаролик кодексининг 382-моддаси иккинчи қисмига биноан ижарага берувчининг талаби билан суд томонидан бекор қилиниши мумкин.

Фермер хўжалигининг пахта хомашеси ва дон етиштиришдан бўйин товлаши, бу маҳсулотларни харид қилишга оид контракция шартномаларини тузишдан бош тортиши, шунингдек бўнак маблағлари, минерал ўғитлар ва ёнилғи маҳсулотлари олиб, давлатга пахта ва дон топширмаслик ва уларни етиштириш бўйича давлат буюртмасидан келиб чиқувчи шартнома мажбуриятларини олинган бўнак (аванс) маблағларини қопламайдиган даражада бажарганлик ҳам фермер хўжалиқлари фаолиятини тартибга солиувчи қонун ҳужжатларини кўпөл равишда бузиш деб баҳоланиб, фермер хўжалигини тугатиш ва у билан тузилган ер ижараси шартномасини бекор қилишга асос бўлади. Бунинг баробарида шартнома бажарилмаслиги оқибатида келтирилган зарар фермер хўжалигининг мулк ҳисобидан, қопланмаган тақдирда эса фермер хўжалиги раҳбарининг мулк ҳисобидан ундириб олинади.

Давоми 3-бетда/

Бу йил мамлакатимиз умумтаълим мактаблари 9-синфларини 560 345 нафар битирувчи тамомлайди. Уларнинг барчаси ўз қизиқиши ва имкониятларидан келиб чиқиб, ўрта махсус касб-ҳунар таълими муассасаларида ўқишни давом эттирадilar. Катта ҳаёт бўсағасида турган бу ёшларга муваффақиятлар тилаймиз.

Халқаро ҳамкорлик

Жорий йилнинг 16-18 май кунлари Ўзбекистон Республикасининг Бош прокуратураси, ИИБ, Бош прокуратура ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти ҳамма Азия вазирилик ходимларидан иборат ишчи гуруҳи Бирлашган Миллатлар ташкилати томонидан Австриянинг Вена шаҳрида Ўрта Осиё давлатлари ўртасида жиноий ишлар бўйича халқаро ҳамкорлик масалаларида ўтказилган учинчи минтақавий семинарда иштирок этди.

Семинарда Афғонистон Ислום Республикаси, Эрон Ислום Республикаси, Покистон Ислום Республикаси, Қозоғистон, Тожикистон, Қирғиз Республикалари ҳамда Туркманистон вазирлари қатнашиб, семинар мавзуси доирасида ўз миллий қонунчилиги ҳақидаги маълумотлар билан таништиришди.

Шунингдек, Ўзбекистон делегацияси томонидан республиканинг халқаро ҳуқуқий масалаларга бағишланган миллий қонунчилиги нормалари ҳамда халқаро шартномалар доирасидаги ҳамкорлик аҳоли, қонунчилик хусусиятлари ҳақида се-

минар иштирокчиларига тушунча берилиб, экстратриция, халқаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, жиноий таъқиби амалга ошириш, шунингдек, маҳкумларни жазони ўташни давом эттириш учун ўз давлатига ўтказиш амалиёти, амалиётда вужудга келадиган муаммолар ҳамда уларни бартараф қилиш йўллари ҳақида айтиб ўтилди. Шунингдек, Ўзбекистонда жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш борасида амалга оширилаётган ишлар, бу борадаги ислохотлар ҳақида ҳам семинар иштирокчиларига тушунча берилди.

О.ДЖУРАЕВ,
Бош прокуратура бўлим
катта прокурори

Эрон Ислום Республикаси вакиллари Эрон ҳудудида жуда кўп миқдордаги фирибгарлик жиноятини содир этиб, республикамиз ҳудудида яшириниб юрган Эрон фуқаросини 2011 йилда ушлаб беришда ҳамда Ўзбекистондан Эронга экстратриция қилишда курсатилган ёрдам учун Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасига алоҳида ташаккур билдиришди.

Семинар якунида иштирокчилар ишчи гуруҳи томонидан жиноий ишлар юзасидан халқаро ҳамкорлиқни яхшилаш, вужудга келадиган муаммоларни бартараф қилиш ва уларнинг олдини олиш, ҳамкорликни жадаллаштириш борасида қилиниши лозим бўлган ишлар белгилиниб, тавсиялар ишлаб чиқилди.

Солиқ сиёсатидаги ислохотлар

Мамлакатимизда мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб тадбиркорлик субъектларига қўлай шарт-шароитлар яратиш, уларга яқиндан қўллаш ва ҳуқуқий эркинлигини таъминлаш борасида оқилона сиёсат олиб борилаётган.

Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан "Солиқ сиёсатида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини ривожлантириш масалалари" мавзусида матбуот анжумани бўлиб ўтди. Тадбирда Давлат солиқ қўмитасининг вакиллари, Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги СВОЖЖДЛКК Департаменти ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Анжуманда мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини ривожлантириш, уларни қўллаб-қувватлаш борасида қонун ҳужжатлари асосида берилётган солиқ имтиёзлари ва афзалликлари ҳақида батафсил маълумот берилди. Мамлакатимиз Президентининг 2012 йил 12 мартдаги "Экспорт

Гули ХОЖИБОЕВА,
"Huquq"

қилувчи корхоналарни рағбатлантиришни қучатириш ва рақобатбардор маҳсулотларни экспортга етказиб беришни кенгайтириш борасида кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарорни тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини оширишда яна бир муҳим қадам бўлиб, биринчи навбатда солиқ юкани қайтаришга қаратилган солиқ сиёсати иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришларга, хўжалик юритувчи субъектларнинг ишбилармонлик фаоллиги ва молиявий барқарорлигини юксалтиришга ҳамда янги иш ўринларини яратишга хизмат қилаётгани алоҳида таъкидланди.

Анжуман якунида иштирокчилар томонидан солиқ сиёсатини такомиллаштириш, қарор ва фармоишлар ижросини назорат қилиш ҳамда амалиётдаги айрим муаммоларни бартараф этишга қаратилган таклиф ва мулоҳазалар билдирилди.

Қонун устувор юрт

Тадбиркорларнинг қонуний ҳуқуқ ва маънафатларини ҳимоя қилиш, уларнинг фаолиятга қўйилаётган сунъий тўсиқларнинг, қонуний аралаштирилган олдани олиш ҳамда амалий ёрдам кўрсатиш мақсадида Бойсун туман прокуратураси томонидан доимий равишда назорат тадбирлари олиб борилмоқда.

Шунингдек, тадбиркорлар томонидан туман прокуратурасида ташкил этилган ишонч телефонига қилинаётган muroжаатлар бўйича ўз вақтида зарур чоралар қўрилмоқда. Жорий йилнинг биринчи чорагида ишонч телефонига қилинган 10 та muroжаат қайд этилган бўлиб, улар тезликда ўрганиб чиқилиб, тадбиркорлик субъектларига кредит олиш ва ер ажратиш каби масалаларда амалий ёрдамлар берилди. Mурожаатларни ўрганиб чиқиш давомида аниқланган жиддий қонунбузилиш ҳолатлари бўйича 2 та жиноят иши кўзгатилади.

Жумладан, тумандаги "Истиқлол" хусусий фирмаси раҳбари А.Қодировнинг ОАТБ "Агробанк" Бойсун туман филиали бошқарувчиси Ф.Омондавлатовнинг қонуний ҳаракатлари устидан muroжаатли туман прокуратураси томонидан ўрганиб чиқилди. Аниқланишича, мансаб ваколатини суистеъмол қилган филиал бошқарувчиси хусусий фирма раҳбари А.Қодировдан яширинча фирма номига ой, йил, санаси кўрсатилмаган, рақамсиз кредит шартномаси, кредит бериш қўмитасининг "Истиқлол" хусусий фирмасига 21 млн. 250 минг сўм миқдорда қиска муддатли кредит ажратиш масаласи бўйича бўлиб ўтган суҳбат баёни, банк ҳулосаси, ка-

филл шартномаси ва банк бошқарувчисига хусусий фирма номидан кредит ажратиш ни сўраб ёзган аризаси каби ҳужжатларни қалбақлаштирган. Сўнгра, ушбу кредит суммасини таниши О.Мамараймовнинг намунавий лойиҳалар асосида қурилаётган уй-жойнинг қурилиши учун уй-жой қийматининг 25 фоизи миқдоридида бошланғич бадалани тўлаш мақсадида 1 (бир) йил муддатга йиллик 14 фоиз устама ҳақ тўлаш шarti билан "Истиқлол" хусусий фирмасининг тўлов топшириқномасисиз ОАТБ "Қишлоққурилишбанк" Сурхондарё минтақавий филиалининг ҳисобига тумандаги "Бибиширин" маҳалласида қурилаётган уй-жой қийматининг 25 фоизи миқдоридида тўлов, деб қонунга зид равишда ўтказиб берган.

"Бойсун Қизилқамар" фермер ҳўжалиги раҳбари М.Абдураимовнинг "Бойсун Жийдали Кофрун" сув истеъмолчилари уюшмаси бошлиғи Р.Қурбонназаровнинг қонуний хатти-ҳаракатлари ҳақидаги muroжаатни ўрганиб чиқилганда эса, Р.Қурбонназаров фуқароларга ер ажратиш ваколатига эга бўлмасида, ер ажрати беришни ваъда қилиб, 620 минг эвазига фуқаро Н.Холназаровга туман ҳўқимлиги заҳирасидан 40 сотих ер майдонини уй-жой куриш учун ўлчаб, ажратиб берганлиги маълум бўлди.

Ушбу ҳолатлар юзасидан айбдорларга нисбатан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят ишлари кўзгатилиб, суднинг қарори асосида жазонинг муқаррарлиги таъминланган.

Шунингдек, туман ДСИ томонидан ҳам айрим тадбиркорлар қонуний равишда жавобгарликка тортилганлиги

Шўҳрат МАВЛАНОВ,
Бойсун туман прокурори

аниқланди. Хусусан, назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Республика Кенгашининг 2012 йил 1-чораги иш режасига ва туман Давлат солиқ инспекциясининг буйруғига асосан тумандаги "Орзу" хусусий ишлаб чиқариш савдо фирмасида 2008-2011 йиллар давомида солиқ қонунчилигига риоя қилиниши юзасидан ҳужжатли текшириш ўтказилган. Текшириш давомида савдо фирмаси томонидан бюджет ва бюджетдан ташқари мақсадли жамғармаларга жами бўлиб 5 млн. 137 минг сўм кам ва 14 млн. 536 минг 200 минг миқдоридида ортиқча тўловлар амалга оширилганлиги, умумий ҳисобда 9 млн. 398 минг сўм миқдоридида солиқ ва мажбурий тўловлар ортиқча тўланганлиги аниқланган бўлса-да, савдо фирмаси бошлиғи Б.Рашидов ҳамда бош ҳисобчи Н.Бозоровлар асоссиз равишда Ўзбекистон Республикаси МЖТКнинг 174-моддаси 2-қисми билан маъмурий жавобгарликка тортилган.

Туман прокуратураси томонидан ушбу қарорни бекор қилиш тўғрисида туман ДСИга протест киритилди. Натихада, қонуний қарорлар бекор қилиниб, айбдор ҳодимларнинг интизомий жавобгарлиги масаласи ҳал қилинди. Шунингдек, "Орзу" хусусий ишлаб чиқариш савдо фирмаси ҳисобидан қонуний равишда қонундан 1 млн. 258 минг сўм миқдоридида жарима тўловлари фирманинг солиқлар бўйича кейинги тўловлари ҳисобига йўналтирилди.

Маълумки, қонун бузилган жойда одамларнинг адолатга бўлган ишончига путур етади. Шу боис ҳар бир соҳада адолат таъминлари асосида иш қўриш барқарорлик ва ривожланиш омили бўлиб ҳисобланади. Бу борада Кегейли туман прокуратураси томонидан ҳам кенг қамровли ишлар олиб борилмоқда.

Қарор ва ижро

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 30 декабрдаги "Якка тартибдаги уй-жой қурилиши ҳақида"ги Қарори ижроси юзасидан Кегейли туман ҳудудидаги иморатлар хусусийлаштирилишининг қонунчилиги ўрганилганда, Кегейли гузари кўчасида жойлашган 16 та оилага мўлжалланган 2 қаватли турар жой биносининг 3 нафар фуқарога хусусий уй сифатида қонуний равишда бўлиб берилганлиги аниқланди.

Туман прокуратурасининг протести асосан, иморатни хусусий мулк сифатида бериш тўғрисидаги қонуний қарор бекор қилинди ҳамда судга киритилган даъво аризасига биноан ушбу иморат эгасиз деб топилиб, ҳўқимлик ҳисобига ўтказилди.

Шунингдек, туман прокуратураси ҳамда ҳўқимликнинг ташаббуси билан қайта куриш ишлари амалга оширилиб,

Женгес ЕРМАШЕВ,
Кегейли туман прокурори

ушбу иморат замонвий талабларга жавоб берадиган қулай ва шинам ҳолга келтирилди. Энг асосийси эса, туман ҳўқимининг қарорига мувофиқ, 2012 йилнинг "Мустаҳкам оила йили" деб эълон қилиниши муносабати билан 18 та ёш оилага шахсий уй сифатида берилди.

Қоракалпоғистон Республикаси ва Кегейли туман прокуратуралари, Жўқорғи Кенгес, Вазирлар Кенгаши, маҳаллий ҳўқимият, қорхона ва ташкилотлар раҳбарлари, жамоатчилик вакиллари иштирокида бўлиб ўтган тантанали маросимда уларнинг қатилари янги эгаларига топширилди.

Демак, энди шунча хондонда уй тўйлари ўтказилади. Тинчлик-хотирхамлик барқарор элда ҳар қанча тўй қилса ярашади.

Фирром «Ўйин» панд беради

Агзам МАРДИЕВ,
СВОЖДЛҚК Департаментининг Қашқадарё вилоят бошқармаси бошлиғи вазифининг бажарувчи

СВОЖДЛҚК Департаментининг Қашқадарё вилоят бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан 2012 йилнинг биринчи чораги давомида мамлакат Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, Бош прокуроримизнинг ҳамда Департамент бошлиғининг соҳавий буйруқларига асосан олдимизга қўйилган асосий вазифалар ижросини таъминлаш борасида муайян ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан 2011 йил 6 апрелда тасдиқланган "Департамент зиммасига юклатилган вазифалардан келиб чиққан ҳолда профилактика-тарғибот ишларини қучайтириш, фаолиятни тақомиллаштириш, кадрларни танлаш, тайинлаш ва тарбиялаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар Дастури"нинг ижроси юзасидан Қарши шаҳри, Шаҳрисабз, Китоб, Яккабоғ, Қамаш, Муборак, Касби ва Миришкор туман бўлимлари томонидан муқаддам қонуний фаолият юритган, шунингдек, тадбиркорлик фаолиятини тўхтатган ҳўжалик юритувчи субъектлардан 62 тасига амалий ёрдам кўрсатилиб, натижада 72 та янги ишчи ўринлари яратилди.

Бошқармамизнинг асосий вазифаларидан бири бўлган жиний фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш билан боғлиқ ҳўқуқбузарликларни фoш этиш борасида 1 та ҳолатда жиноят иши кўзга келди. Жумладан, Яккабоғ тумани Эски Яккабоғ қўрғони, Чинорли маҳалласида яшовчи С.Жўраева ва бошқаларнинг аризасига кўра, Департаментнинг Яккабоғ туман бўлими томонидан текшириш олиб берилди. Шу маҳаллада яшовчи фуқаро Ҳасан Маҳаммадиев ўғли Гийёс Маҳаммадиев билан 2009-2010 йилларда маҳалладошлари С.Жўраева, Б.Хуррамов, Н.Юлдашев, Ю.Ҳамдамов, А.Ибрагимов, А.Искандаров ва бошқаларга ҳар ойда 400-500 АҚШ доллари миқдоридида иш ҳақи беришни ваъда қилиб, Россия Федерациясининг Ростов-Дон вилояти Октябрь туманига олиб бориб, таъинларига сотиб юборганлар.

У ерда жабрдийдалар уй-жой қурилишига жалб этилган. Улар оғир шароитларда ишлаб, 9100 АҚШ доллари миқдоридида иш ҳақларини ололмаганлар. Шунингдек, Ҳ.Маҳаммадиев фуқаро С.Жўраева ва бошқаларнинг иш ҳақлари бўлган жами 390 минг Россия рублини ростовдонлик ташилларидан олиб, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида келган ва ушбу пулларни номаълум шахслардан 11850 АҚШ долларига алмаштирган ва шундан айрим қўшимчаларига қисман иш ҳақи бериб, 21 млн. 500 минг сўм қийматга тенг бўлган жуда кўп миқдордаги валюта қимматликларини қонунга хилоф равишда олиш ва ўтказиш билан шуғулланган.

Ҳ.Маҳаммадиев одам савдоси жиноятдан топган даромадларига 2010 йилда ишлаб чиқарилган "Ласетти" автомашинасини сотиб олиб, ўзининг номига расмийлаштирган ва ўзи яшайдиган маҳаллада турар жой қуриб, Яккабоғ тумани ва Қарши шаҳрида савдо дўконларини ташкил қилган ва жиний фаолият натижасида олган даромадларини легаллаштирган. Мазкур ҳолат юзасидан жиноят иши кўзгатилади.

Эзгу иш ҳамиша олдинга босади. Аксинча, яккабоғлик ота-болога ўхшаб кимларнидир алдаб, кўзбўямачилик қилиш, ҳаққоний эмас, фирром "Ўйин" кўрсатиш панд бериши тайин. Қолаверса, бундай жиноятни қонун ҳам кеңирмайди.

Амалий ёрдам кўрсатилмоқда

Ҳуқуқларини яхши билган тадбиркор ўз фаолиятини қонун талаблари асосида юритишга интилади. Бундан унинг ўзи ҳам, жамият ҳам ҳар томонлама наф қўради. Шу маънода тадбиркорлар ўртасида қонун тарғиботини қучайтириш, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бугунги куннинг долзарб масалалари қаторига кирди.

СВОЖДЛҚК Департаментининг Когон шаҳар бўлими ҳам зиммасига юклатилган вазифалардан келиб чиқиб, тадбиркорлик субъектларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялаш мақсадида бир қатор тадбирларни амалга ошириб келмоқда. Жумладан, бўлим ҳодимлари томонидан тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилишга оид қонунчилик мазмун-моҳиятини кенг оммага тушунтириш ва уларни қўллаб-қувватлаш юзасидан 2011 йилда 94, жўраб йилнинг 2 ойи давомида эса 19 мартаба ҳуқуқий тарғибот тадбирлари амалга оширилди. Когон шаҳар ҳудудидаги маҳалла фуқаролар йиғинларида тадбиркорлар ва тадбиркорликни амалга ошириш истагида бўлган фуқаролар ўртасида 67 мартаба учрашув ва семинарлар ўтказилди.

Тадбиркорлик субъектларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва янги иш ўринларини яратиш мақсадида ўтказилган тарғибот-тушунтириш тадбирлари натижасида 2011 йилда 2 та, жорий йилда эса 1 та ҳўжалик юритувчи субъектга амалий ёрдам кўрсатилиб, қўшимча 8 та янги ишчи ўрни яратилиб, ишлаб чиқариш ҳажмининг кўпайишига ва бюджетга қўшимча маблағлар тушишига эришилди.

Жумладан, Когон шаҳридаги "Когон фазз мебель" хусусий қорхонаси фаолиятини ривожлантириш ва кенгайтириш, ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ҳамда ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш борасида бўлим ташаббуси билан буюртмачи ташкилотлар билан ўзаро шартномалар тузилишига ёрдам кўрсатилди. Натихада, "Когон фазз мебель" хусусий қорхонасининг экспортбоқ маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажми ошиб, қўшимча равишда 4 нафар ишчи ва хизматчилар ишга қабул қилинди.

Шунингдек, пишлоқ маҳсулотини ишлаб чиқариш бўйича тадбиркорлик билан шуғулланиш учун давлат рўйхатидан ўтишда амалий ёрдам беришни сўраб бўлимга muroжаат қилган Ф.Қўлдошевнинг аризаси белгиланган тартибда рўйхатда олинди ва қонуний тартибда ҳал қилиш учун Когон шаҳар ҳўқимлиги ҳузуридаги тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш инспекциясига юборилиб, назоратга олинди. 2012 йил 20 январь куни пишлоқ ишлаб чиқаришига мўлжалланган "Когон Фер Хилол" МЧЖнинг давлат рўйхатидан ўтказилиши таъминланди. Бундан ташқари, МЧЖ фаолиятни қонуний тартибда қўллаб-қувватлаши натижасида ушбу қорхонага қарашли пишлоқ ишлаб чиқариш цехига табиий газ ва электр энергиясини етказиб бериш ҳам йўлга қўйилиб, 4 та янги ишчи ўрни яратилди. Ҳозирги кунда аҳолини сифатли ва арзон пишлоқ маҳсулоти билан таъминлаш ҳамда давлат бюджетига қўшимча маблағларни тушириш мақсадида қорхона фаолиятини янада кенгайтириш ва қўшимча янги иш ўринларини яратиш устида иш олиб борилмоқда.

Тадбиркорлик билан шуғулланиш истагидаги фуқаролар маҳаллий давлат ҳўқимияти, лицензия беришчи органлар томонидан тадбиркорлик субъектларига рухсатномалар бериш, тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш, қурилишга рухсат бериш, уни тегишли тартибда расмийлаштириш, кредитлар олиш борасида қонунбузилиш, бюрократик тўсиқлар ва сансалорлик ҳолларига йўл қўйилган тақдирда ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида Когон шаҳар бўлимининг ишонч телефонига muroжаат қилишмоқда. Тадбиркорлик фаолиятини қонуний аралаштириш, уларнинг фаолиятига тўсиқлик қилиш ҳолатлари, Президентимиз таъбири билан айтганда, иктисодий ислохотларни чўқурлаштириш бўйича давлат сиёсатига қарши қаратилган ҳаракат сифатида баҳоланади ва қонунга мувофиқ жавобгарликни келтириб чиқаради.

Н.ПҲЛАТОВ,
СВОЖДЛҚК Департаментининг
Когон шаҳар бўлими бошлиғи

Ёр ҳақиқий эгасини топса

шубҳасиз, пировард мақсадга эришилади

[Давоми. Бошланиши 1-бетда]

Демак, фермер ерга ўзиникидай муносабатда бўлса, ундан ўзининг еридай асраб-авайлаган ҳолда фойдаланса, мажбуриятларини ҳалол, виждонан бажарса, ер ижраси шартномаси ҳеч қачон ва ҳеч қандай ҳолатда муддатидан олдин бекор қилинмайди.

Яна бир муҳим томони — ҳар бир фермер учун шартнома муқаддас бўлмоғи шартдир. Алоҳида таъкидлаш керакки, қишлоқ хўжалигида шартнома интизомини яхшилашга ҳуқуқматимизнинг жиддий эътибор қаратаётганлиги бежиз эмас. Зеро, бозор иқтисодиёти шароитида муваффақиятга эришиш, гоҳида унинг ўзига хос рақобатига бардош бериб, қилаётган ишдан наф кўра олиш, айнан шартномавий муносабатларнинг нечоғлик шаклланишига боғлиқдир. Аниқроқ айтиладиган бўлсак, шартнома бугунги кунда муайян иқтисодий муносабатларга киришаётган тадбиркорлар ҳамда бошқа хўжалик юритувчи субъектлар учун энг муҳим масалалардан биридир.

2011 йилда 368 та фермер хўжаликлари пахта хомашёсини етказиб бериш мажбуриятини удалай олмадилар, уларнинг ҳар учинчиси томонидан шартномавий интизом қаторасига кейинги уч йил мобайнида бажарилмади. Бу ҳолатларнинг сабаблари ўрга-

нилди, жиноят ишлари кўзгатилиши баробарида етказилган зарар суммаларини ундириш чоралари кўрилди, қарийб 200 та фермерлар билан тузилган ер ижара шартномалари бекор қилинди.

Шартномавий интизом муҳимлиги ҳақида юқорида айтилди, тўғри, амалиётда фермер фаолиятида контракция шартномаларидаги мажбуриятларнинг бажарилмай қолиши гоҳида айбли, гоҳида айбсиз тарзда рўй бериши ҳоллари ҳам мавжуд. Гап айнан биринчи тоифа ҳолат устида келатгани боис кези келганда айрим фермерлар фаолиятида ҳукм суриб келаётган яна бир ёмон иллатга эътиборни қаратмоқчиман.

Ёқилги-мойлаш материаллари, минерал ўғитлар етказиб берадиган ташкилотлар билан "муносабатни бузмаслик", "ошна-оғайничлик" неғизига қисман ҳақиқатда олинмаган ашёлар учун ҳам фермерлар томонидан "ўғит ёнқи ёқилги тўлиқ олинди" деб ҳақиқатдан йироқ мазмундаги ҳужжатлар тузиб берилиши фаолиятимиздаги ишлар, текширув ҳужжатларидан айтиши маълум. Фермер бу билан муттаҳамлик тегирмонига "сув қуяётганини", бу ўринда айнан ўзини "жазолаётганлигини" ҳамма вақт ҳам тушуниб етмаяпти.

Ахир, ўзингиз ўйлан! Пахта ёки галлага белгиланган мез-ёрлардаги ўғит берилмаса, ку-

Рамазон ПҲЛАТОВ,
Жиззах вилоят прокурорининг
биринчи ўринбосари

тилган ҳосил олинадими? Фермердан "уриб" қолинган ёқилги ҳисобига пахта ёки галлага бир-икки мартабалик зарур агротехникавий ишловлар амалга оширилмаса-чи? Бу ҳам ҳосилга салбий таъсир кўрсатади-ку.

Утган йилда шартномавий режаларини бажармаган юзлаб фермер хўжалиklarининг таъминотчи ва хизмат кўрсатувчи корхоналари олдидаги қарзларини ундириш мақсадида хўжалик судларига киритилган салкам 14 млрд. сўмлик даъво аризалари қаноатландирилди.

Деҳқонларимиз жорий йилги ҳосил учун яхши ниятлар билан ерга "баракка уруги" қадашди. Уларга ишларига баракот тилаш билан бирга, ҳуқуқни муҳофазда қилиш тизими ҳалол, қонунни ҳурмат қилувчи фермерларга ҳамкор, ҳамнафаслигини билдириши яна бир таъкидлаб ўтамоиз.

Ҳозирги давр талаби шундай: фуқаро ким бўлишидан қатъи назар, ўз ҳақ-ҳуқуқини яхши билиши, қонунга иттифоқкорлик талабига амал қилиши, молиявий, шартномавий, мулкий муносабатларга оид билимларини изчил кўллаб бориши зарур. Зеро, ўз ҳақ-ҳуқуқини билган адшмайди, бирова алданмайди.

"Huquq" почтасидан

Тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда

Қумқўргон туман прокуратураси томонидан "Жийдали" маҳалласида яшовчи фуқаро М.Ахмедовнинг собиқ турмуш ўртоғи Х.Қулатов томонидан вояга етмаган фарзандининг моддий таъминоти учун алимент пуллари тўламаётгани тўғрисида ёзган аризаси тегирилди. Аниқланишича, фуқаролик ишлари бўйича Қумқўргон туманлараро судининг 2009 йил 3 ноябрдаги буйруғига асосан қарздор Х.Қулатовдан 2009 йил 3 ноябрдан бошлаб бир нафар вояга етмаган фарзандининг таъминоти учун ойлик иш ҳақининг ва бошқа ишлаб топган даромаднинг 4/1 қисми микдорини М.Ахмедова фойдасига ундириш белгиланган.

Ушбу ҳолат юзасидан суд ижрочилари томонидан ижро иши юритиш тўғрисида иш кўзгатилиб, қарор нусхаси тарафларга юборилган. Ижро ҳаракатлари давомида қарздор Х.Қулатовнинг яшаш манзили маҳалла фуқаролар йиғини фаоллари иштирокида ўрганилиб, қарздор суд буйруғида кўрсатилган манзилда узоқ муддатдан буён яшамаётганлиги, ишлаш учун Россия Федерациясига кетганлиги аниқланиб, тегишли тартибда далолатномалар тузилган.

Шунингдек, қарздор Х.Қулатовнинг яшаш манзилига унинг алимент пуллари тўлаши, агарда тўлашдан бош тортган тақдирда Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 122-моддаси билан жиноий жавобгарликка тортилиши ҳақида оголхантириш хати юборилган. Шундай бўлса-да, Х.Қулатов алимент пули тўлашдан бош торттиб келган. Шу сабабли унга нисбатан 2011 йилнинг 31 августда "Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида"ги Қонуннинг 42-моддасига асосан қидирув эълон қилинган. Қарор эса ижро этиш учун туман ИИБга юборилган. 2011 йилнинг 22 июнида қарздор Х.Қулатовнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиб ҳуқуқларини вақтинча чеклаш ҳақида қарор қабул қилиниб, суд департаментининг вилоят ҳудудий бошқармасига юборилган.

Туман прокуратураси томонидан қарздор Х.Қулатовнинг алимент пулидан қарздорлиги ўрганилганда 2009 йил ноябрь ойидан 2012 йил 8 майга қадар 3 млн. 400 минг сўм миқдоридagi алимент пуллари тўлашдан бўйин товлаб келганлиги аниқланди. 2012 йил 8 майда Х.Қулатовга нисбатан ЖКнинг 122-моддаси 1-қисми билан жиноят иши кўзгатилиб, туман ИИБга юборилган. 2011 йилнинг 22 июнида қарздор Х.Қулатовнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиб ҳуқуқларини вақтинча чеклаш ҳақида қарор қабул қилиниб, суд департаментининг вилоят ҳудудий бошқармасига юборилган.

Текшириш жараёнида суд ижрочилари ҳаракатларида ҳамда улар томонидан қабул қилинган қарорларда қонунбузилиши ҳолатлари аниқланмаган.

Р.ЭШМИРЗОЕВ,
Сурхондарё вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари

Прокуратура ёрдам берди

Менинг беш нафар фарзандим бор. Ёлғиз онаман... Ҳеч қаерда ишламайман, лекин пайвандчилик билан шуғулланаман. Шу ҳунарим билан фарзандларимни боқиб келяпман. Уларга тарбия бериш жараёнида ўз ҳунаримни — пайвандлаш сирларини ўргатаман.

Ҳунаримни ўргатиш, айниқса фарзандларим ва яна бошқа ҳовловчиларни келажакда иш билан таъминлаш ниятида пайвандчиликка йўналтирилган кичик, оилавий тadbиркорлик фаолиятини ташкил қилишни мақсад қилдим. Менинг бундай қарорга қелишимга ҳурматли Президентимизнинг тadbиркор деҳқон хўжаликларига ер бериш ҳақида чиқарган қарорлари туртки бўлди.

Мақсадимни баён қилиб, Косон туман ҳокими номига ариза билан мурожаат қилдим. Бу борада туман ҳокимининг қарорини олгунча анча сарсон бўлишмоғи тўғри келди. Қарорни қўлимга олдим, бироқ тadbиркорлик фаолиятини бошлашим учун режага мувофиқ ер ажрати беришмади. Буни қарангки, бор-йўғи 0,29 сотих ер учун бир йилдан ортиқ вақт сарсон бўлдим. Ниҳоят, Косон туман прокуратурасининг аралашуви, сайё-ҳаракатлари натижасидагина туман ер ресурслари идорасидан вақил келиб, керакли ерни ўлчаб беришди.

Бугунги кунда мен иш бошлаш арафасидаман, қувончимнинг эса чеки йўқ. Чунки, менинг бу ҳаракатларим натижасида фарзандларим ўз уйда ҳалол меҳнат қилиш имкониятига эга бўлишди, яна бир нечта ички ўриларни яратилди.

Бунинг учун ўз халқи, қолаверса мен каби ёлғиз оналар ва фарзандларининг яхши ва фаровон яшаш учун мақбул қарорлар чиқариб келаятган Президентимиздан миннатдорман.

Менинг арзларимни тинглаб, қонун доирасида ҳуқуқимни ҳимоя қилган Косон туман прокуратураси ходимларидан эса жуда хурсанд бўлдим.

Роҳила ШОМУРОВА,
Қашқадарё вилояти, Косон тумани "Гувалак" қишлоғи

Кун тартибига киритилган

2012 йил 26 апрелда "Huquq" газетасида чоп этилган "Тамагир муҳандис" мақоласи "Toshkent shahar elektr tarmoqlari korxonasi" OAJ ходимлари иштирокида кўриб чиқилди. Айтиш жоизки, мақолада кўрсатиб ўтилган ҳолатларнинг келиб чиқиш сабаблари атрофлича ўрганиб чиқилди ҳамда ходимларга тегишли тушунтиришлар берилди.

Мақолада кўрсатиб ўтилган қамчиликлар келгусида тақдорланмаслиги учун туман электр тarmoqlари бошлиklarининг масъулияти оширилиб, уларга чора-тadbирлар белгилаш ва унинг бажарилишини назоратла олиш топширилди.

М.ИКРАМОВ,
"Toshkent shahar elektr tarmoqlari korxonasi"
OAJ директори вазифасини бажарувчи

Фаолият

самарадорлиги йўлида

Жорий йилнинг 21 май куни Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси ва Марказий Кенгаши Ижроия Қўмитаси ҳамкорлигида "ЎЗМТДП депутатлар гуруҳи фаолияти: ҳолати ва такомиллаштириш масалалари"га бағишланган семинар бўлиб ўтди. Унда ЎЗМТДП фракцияси аъзолари, халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги ЎЗМТДП депутатлар гуруҳлари раҳбарлари, депутатлари, партия фаоллари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Мамлакатимиз миллий манфаатларини ҳимоя қилиш, маънавий қадриятларимизни, халқимизнинг урф-одатлари ва анъаналарини, бой тарихий меросимизни асраб-авайлаш ва бойитиш, миллий тикланиш госясини кенг тарғиб қилиш ва аҳоли онгига сингдириш, ушбу гоё асосида халқни Ватан тараққиётига, демократик давлат ва кучли фуқаролик жамияти қуришга қаратилган яратувчилик ва ижодкорлик фаолиятига сафарбар этишни ўзининг асосий мақсади деб билган Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси ҳам парламент ва маҳаллий кенгашлардаги ўз вакиллари орқали жамиятда амалга оширилаётган демократик ислохотларда фаол иштирок этишга интилиб келмоқда.

Партиядан сайланган барча даражадаги депутатлар ўз сайловолди платформасида белгиланган вазифаларини изчил амалга ошириш, қонунийлик йўналишидаги фаолият ва қонун ижодкорлиги, парламент ва депутатлик назорати ишлари, сайловчилар билан учрашувлар ҳамда турли тadbирларни ўтказиш бўйича кенг қўламли фаолият олиб боришмоқда.

Шуни алоҳида эътироф этиш керакки, улар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси

Ўткиржон ДЕҲҚОНОВ,
«Huquq»

Қонунчилик палатаси ялпи мажлиси муҳокамасига киритиладиган қонун лойиҳалари, маҳаллий кенгашлар сессияларига партия мақсад-муддаоларини рўёбга чиқаришга қаратилган турли масалаларни киритиш, электротар манфаатларини ҳимоя қилиш ва бошқа йўналишларда фаол сайё-ҳаракатларни амалга оширишмоқда.

Ташкил этилган семинардан кўзланган асосий мақсад ҳам шу эканига анжуманда алоҳида ургу берилди. Унда маъруза қилганлар халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари депутатлик гуруҳлари фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича тўпланган тажриба ва амалиёт, ЎЗМТДПнинг депутатлик гуруҳлари фаолиятини такомиллаштиришнинг долзарб вазифалари, депутатлик гуруҳлари аъзолари томонидан маҳаллий кенгашлар сессиялари муҳокамасига партия гоёларига ҳамохан ва электротар манфаатларига қаратилган масалаларни олиб чиқиш каби жиҳатларга эътибор қаратишди.

Анжуманда Президентимиз илгари сурган Концепция ва ҳуқуқат ҳисоботи юзасидан парламент палаталари қабул қилган қўшма қарор талаблари асосида ЎЗМТДП депутатлик гуруҳлари фаолиятини тубдан қолдириш, уларнинг ҳар томонлама ташаббускорлигини ошириш, халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлардаги депутатлик гуруҳларининг ахборотларини Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракциясида тинглаш амалиётини бугунги кун талаблари асосида давом эттириш, маҳаллий кенгашлар депутатларини амалдаги қонунлар, Президентимиз асарлари, Фармонлари, қарорлари ҳамда партия ҳужжатлари, шунингдек, сиёсий иш кўникачалари мазмун-моҳияти билан ўзлуксиз таништириб бориш учун алоҳида ўқув-семинарларни ташкил этиш зарурлиги қайд этилди.

Лоқайдликка чек қўйилмоқда

Фуқароларнинг муносабатлари лоқайд муносабат, хизмат бурчига панжа орасидан қараш оқибатида содир этилаётган қонунбузилиш ҳолатлари бошқарув ишораларига нисбатан ишонсизликни келтириб чиқаради. Ҳар бир муносабат ортисида инсон тақдирини турганини унутган раҳбар ёки ходимнинг лоқайдлиги, ҳаракатсизлиги, ҳақли талабларни қаноатлантирмагани муаммога асос бўлиши мумкин. Туман прокуратураси бу каби қонунбузилишларнинг олдини олиш, қорхона, муассасалар раҳбар ва ходимларнинг масъулиятини кучайтириш устида доимий иш юритмоқда.

Жумладан, "Ермулк кадастр" ҳамда қишлоқ ва сув хўжалиги туман бўлимида "Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида"ги Қонун ижроси таҳлил қилиниб, бир қатор қонунбузилиш ҳолатлари аниқланди. Мисол учун, "Исфайрам-Шоҳимардон ирригация тизими" бошқармасининг Қува туман бўлимида қонуннинг 8-моддасида белгиланган тартибда фуқароларнинг қабули, қабул қилган ва соатларнинг жадвали ишлаб чиқилмаган. Бўлимга ўтган йили 32 та, жорий йилнинг уч ойи мобайнида 10 та ёзма муносабатлар келиб тушган. "Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 21-моддасига биноан аризани кўриб чиқиш натижалари ва қабул қилинган қарорнинг моҳияти ҳақида муаллифга ёзма жавоб берилиши, фуқарога қабул қилинган қарордан қониқмаган тақдирда, унинг ус-

тидан шикоят қилиш тартиби тушунтирилиши лозим. Бўлим томонидан барча муносабатларга жавобларда қонуннинг ушбу талабига риоя этилмаган, шикоят қилиш тартиби тушунтирилмаган. Чунинчи, Деҳқонobod қишлоқ фуқаролари йўлини Қашқар қишлоғида яшовчи фуқароларнинг томоқларидан сизот суви кўтарилиб кетаётгани, бунинг олдини олиш учун ёрдам бериши сўраб ёзган аризаларига жавоб хатида ҳозирги кунда экскаватор бўлмагани тўғрисида қўриқчиларнинг кавлаш имконияти йўқлиги айтилган-у, ушбу жавоб устидан шикоят бериш тартиби баён этилмаган.

Қува тумани "Рохатой" фермер хўжалиги раҳбари А.Теша-боев 2011 йил 9 сентябрь кунини Жанубий Фарғона каналининг юқори қисмида жойлашган 71 гектар экин майдонларини суғоришга мўлжалланган 2 та тик қудуқлар яроқсиз ҳолга келиб

қолгани сабабли таъмирлаб бериши сўраб ёзма равишда муносабат этган. Ушбу муносабатга жавоб хатида кўрсатиб ўтилган тик қудуқлар давлат тасарруфидоги насос станциялари ва энергетика бошқармаси туман бўлими балансида бўлмагани учун таъмирлаб, ишга тушириб бериш имконияти йўқлиги кўрсатиб ўтилган. Бироқ ушбу ҳолатда ҳам жавоб хати устидан шикоят қилиш тартиби ҳақида лозим-мим дейилмаган.

Бошқа идора, туман "Ермулк-кадастр" бўлимининг бошлиқ ва ходимлари томонидан фуқароларнинг муносабатлари тўғрисидаги қонун талабларига панжа орасидан қараб келинган. Туман ҳокимлигига келиб тушган 59 нафар фуқароларнинг ёзма муносабатлари бўлимига чиқарилган. Ушбу муносабатларнинг 23 тасида ер майдони ажратиш, 8 тасида ер майдонида қурилиш қилиш учун рухсат, 4 тасида ер участкасини қайта ўлчаб аниқлик киритиш, 5 тасида кадастр ҳужжатларини тайёрлаб бериш сўралган. Қолган 19 та муносабатларда турли муаммолар кўтарилган. "Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 18-моддасига биноан фуқароларнинг тақлифлари келиб тушган ҳолда шикоят бериш тартиби баён этилган. "Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 18-моддасига биноан фуқароларнинг тақлифлари келиб тушган ҳолда шикоят бериш тартиби баён этилган.

тақлифлар бундан мустасно ва бу ҳақда тақлиф киритган шахсга ўн кун ичида маълум қилинади. Ариза ва шикоятлар баён этилган масалани ҳал этиш вақолатига эга давлат органига тушган кундан эътиборан бир ойгача муддатда, қўшимча ўрғаниш ва текширишни талаб қилмайдиган муносабатлар эса ўн беш кундан кечиктирилмай кўриб чиқишли зарур. "Баҳор" қишлоқ фуқаролар йиғини ўра-мида жойлашган фермер хўжалиги раҳбари М.Хотамовнинг 2012 йил 9 февраль кунини туман ҳокими номига ёзган аризасини кўриб чиқишда ушбу қонун талабларига риоя этилмаган. Ариза муаллифи ипак курти боқиб ушбу фермер хўжалиги туг плантациясининг олти сотих майдонида қуртхона қуришга рухсат беришни сўраган. Туман ҳокимлигидан "Ермулк-кадастр" хизмати бўлимига юборилган ушбу ариза 15 февраль кунини қайд этилиб, мутахассис Н.Матхолиқовга кўриб чиқиш ва ҳал этиш учун топширилган-у, сувга тушган тошдай жим-жит бўлиб кетган. Худди шунингдек, Турқроват қишлоқ фуқаролар йиғини Пастки Хўжа-Хасан қишлоғида яшовчи К.Мингбоевнинг 8 сотих ер майдонини қайтариб олмаслик сўраб ёзган, бўлимда 9 январь кунини 4-сон билан қайд этилиб, мутахассис Ш.Соди-

Алишер КОМИЛОВ,
Қува туман прокурори

қовга топширилган аризаси ҳам текшириш кунига қадар ўрганилмаган.

Бундан ташқари, "Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 21-моддаси талабларига амал қилинмаган. 25 нафар фуқароларнинг ёзма муносабатларини кўриб чиқиш натижалари тўғрисида уларга ёзма равишда хабар берилмаган. Хусусан, Намуна ҚФЙ Қирғиз маҳалласида яшовчи С.Кўчмуродовнинг маҳалласидаги сув ҳавзасида балиқчилик хўжалигини ташкил этишга рухсат сўраб, Қажир қишлоғида А.Собировнинг гишт ишлаб чиқариш учун захира ер майдонларидан 2 гектар ажратиб бериши сўраб ёзган муносабатларини ўрганиш натижалари тўғрисида ёзма равишда жавоблар юборилмаган.

Таҳлиллар мобайнида аниқланган ҳолатларни бартараф этиш учун киритилган 4 та тақдимнома йиғилишларда атроф-личка кўриб чиқилди. Қонунбузилиш ҳолатларининг олдини олиш чора-тадбирлари белгиланди. Хизмат вазифаларига панжа орасидан қараган, лоқайд муносабатда бўлган 4 нафар шахс интизомий жавобгарликка тортилди.

Масъулият юки

Сўнги йилларда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза этиш бораборида аҳолининг молиявий жиҳатдан кам таъминланган қатлами ижтимоий ҳимоя қилишга қаратилган саёҳ-ҳаракатлар юртимизда олиб борилаётган иқтисодий, ижтимоий ва ҳуқуқий ислохотларнинг устувор йўналиши бўлади, десак муболаға бўлмайди. Жумладан, 1994 йил 23 августда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоялашни кучайтиришга оид тадбирлар тўғрисида"ги Фармони қабул қилиниб, ушбу фармон билан кам таъминланган оилаларни молиявий ҳимоялаш тизимини тубдан ўзгартириш ва мавжуд тизимни янада такомиллаштириш механизминини ишлаб чиқиш бўйича аниқ вазифалар белгиланди.

Шунга қўра, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 24 августдаги қарори билан "Кам таъминланган оилаларни ҳисобга олиш, уларга моддий ёрдам тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида"ги Низом ҳам тасдиқланди. Мазкур низомда кам таъминланган оилаларни ҳисобга олиш, уларга моддий ёрдам тайинлаш ва тўлаш тартиб-қоидалари ўз аксини топди. Бу вазифани амалга ошириш эса фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, яъни маҳаллаларга топширилиб, уларга алоҳида ишонч ва масъулият билдирилди. Шунингдек, қонунчилик талабларига мувофиқ, кам таъминланган оилаларни аниқлаш ва уларга моддий ёрдам тайинлашда умуминсоний принцип-ларга ёндашиб иш юритишлари белгиланган бўлиди.

2006 йилнинг июнь ойидан Қазирқ туманидаги "Истара" маҳалла фуқаролар йиғини расмийлигига тайинланган Малика Бегмуратова ҳам ўзига қандай масъулият юклатилганини яхши биларди. Аммо афсуски, ушбу масъулият юки унга оғирлик қилди. Чамаси, кам таъминланган оилаларга тўланаётган маблағларни кўриб, ўзини ҳам ана шундай, моддий ёрдамга муҳтожлар қаторида ҳисоблаган бўлса, не ажаб. Яна ким билсин?!

Иш материалдан маълум бўлишича, М.Бегмуратова фуқаро Э.Авлиқуловдан 2011 йилнинг февраль ойида унинг турмуш ўртоғи Н.Мустафоқуловнинг номига 2 ёшгача нафақа чиқариб бериш эвазига 100 минг сўмини пора тариқасида олади. Аризмадан юмуш эвазига зумда анча-мунча маблағга эга бўлиш кимга ҳам ёқмайди, дейсиз. 100 минг сўм жойини топ-гач, ўша ойнанг охирида фуқаро Ш.Нормамма-

Музаффар МАМАТМУРОДОВ,
Қазирқ туман прокурори ўринбосари

товадан ҳам шунча микдордаги пулни олган М.Бегмуратова унга март ойидан бир йил муддатга 2 ёшгача нафақа тайинлаш тўғрисида қарор қабул қилади. Шунингдек, ўша йилнинг июнь ойида 16(18) ёшгача болалар нафақаси тайинлашга ваъда бериб, ундан яна 10 минг сўм олади. Бироқ, текшириш кунига қадар нафақа тайинланмади.

Айрим ишларда раисга "беминнат ёрдам" берганлар ҳақида ҳам икки оғиз тўхталмас: Сафар Турсунов ушбу МФЙ котиби бўлса, Салим Ибатов туман бандликка қўмақлашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш маркази "Янги ҳаёт" ҚФЙ тургун пункти меҳнат инспектори вазифасида фаолият юритган. Раис билан котибин маълумотлари ўрта махсус бўлгани ҳолда меҳнат инспектори институтни тугатиб, олий маълумотга эга бўлган шахс. Шундай бўлса-да, иш жараёнида улар томонидан йўл қўйилган "хато"ларга ҳайрон қолмасликнинг илоҳи йўқ. Масалан, фуқаро М.Рахмонова тақдим этган ҳужжатлар бўйича унга бир нафар фарзанди учун нафақа тўлаши лозим бўлса-да, икки нафар фарзандига деб, 6 ойга 275 минг 290 сўм ор-тиқча, фуқаро Ж.Артиқовнинг даромади ойлик мезондан ошиб кетгани ҳолда, 2 ёшгача болалар нафақаси тайинлаб, 7 ой учун жами 711 минг 220 сўм маблағ тўланган. О.Шодиевнинг мактабда ўқитувчи бўлиб ишловчи эрига эса, ҳеч қаерда ишламайди, дея маълумотнома тайёрлаб, 2011 йилнинг март ойидан бир йил муддатга нафақа тайинланади.

10 та ҳолатда тегишли далолатномаларга оиланинг даромади белгиланган мезондан камлиги ҳақида сохта маълумотлар киритилган сўнг, уларни ҳисобот ҳужжатларига ҳам кўрсатиб, тўловга тақдим этишди. Натижада, 3 млн. 88 минг 358 сўм микдордаги бюджет маблағи талон-торож қилинади.

С.Ибатов булардан ташқари, "Оқжар" МФЙ мутасаддилари ҳамда тумандаги 9-мактабнинг бош ҳисобчиси билан ҳам келишиб, "бамабла-хат" иш олиб борган экан. Бу гал ҳам худди юқоридагидек, яъни ҳужжатларга сохта маълумотлар киритиш йўли билан 6 млн. 997 минг сўмлик бюджет маблағи растрата қилиш йўли билан талон-торож қилинади.

Шундай қилиб, нафсларини жиловлай олмай, расмий ҳужжатларга сохта маълумотлар киритиш йўли билан ҳам давлатнинг, ҳам фуқароларнинг маблағларига кўз тиккан айбдорларга суд томонидан тегишли жазо тайинланди.

Эндигина атак-чекчак бўлаётган болакаини кузатганмисиз? Жажжигина қўлчаси билан ота-онасининг қўлидан тутганча олинган интилади. Шу тобада унинг кўнглида ҳеч бир ҳаво-тири йўқ. Боиси, у таянган, сўянган ота-онаси ёнида, ғамхўрлари унга парвона. Аммо... Ҳаёт доимо бирдек кет-вермайди. Гоҳида икки томонлик келишмовчилиги тўғрисида фарзандлар айро йўлга қолган. Гоҳида бешафқат ҳаёт болакайлarning отаси ёки онаси, баъзан эса ҳар иккисини ҳам бу фойил дунёдан олиб кетди-ю, мурғак қалблар зор қўқшаб қолаверди.

Мажбуриятни унутманг

Таассуфки, айрим кез-ларда бу вазифани адо этиш ёши бир жойга бориб қолган, фарзандларини уйли-жойли қилгач, хузурда яшашни ният қилган ота-оналар чекига тушади. Ё бўлмаса, ота ҳам, она ҳам "ўз йўли"дан кетди, ўртада сарсон болаларнинг бошини силғувчи йўқ. Улар назоратсиз қолиши эвазига юриш-туришининг тайини йўқ гуруҳ таъсирига тушиб, ҳали вояга етмай туриб, жиноят кўчасига кириб қолади. Ота-она эса "ўзини йўл"и бадалини адогисиз изтироб ва надоматлар ила тўлайди.

Чортоқ туман прокуратураси томонидан ҳудуддаги ота-онаси вафот этган ёки улар ажрашиб кетган оила болаларига ғамхўрлик қилиш, ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимояси борасида бир қатор ижобий ишлар амалга ошириб келинмоқда. Айниқса, "Мустаҳкам оила йили" макомини олган жорий йилда ҳам бу соҳага алоҳида эътибор қаратилиб, жойларда соҳага оид қонунчилик ижроси ўрганиб чиқилди.

Шуни қайд этиш жоизки,

Камолдин ПАРПИЕВ,
Чортоқ туман прокурори

жорий йилнинг 30 январь ҳолатига қўра, туманда суд ижрочилари иш юритишда бўлган алимент ундириш билан боғлиқ 711 та ижро ҳужжатлари мавжуд бўлиб, қарздорлик 22,8 минг сўмини ташкил этади. Урганишлар натижасида туманда 1279 та алимент ундириш билан боғлиқ ижро ҳужжатлари ҳамда 37,7 минг сўмлик қарздорлик аниқланди. Тадбир давомида 585 нафар вояга етмаганларнинг ҳуқуқлари тикланди.

Айримлар шаръий йўл билан оила қурадилару, келгусида келишмовчилик тўғрисида ажаб-ажаб кетишгач, ўртада дунёга келган фарзандлари тақдирини ўйламайдилар. Алимент тўлашга келганда эса, "Ўртада расмий никоҳ йўқ, пул ундирилмайди", деган мулоҳазалар боради. Бироқ амалдаги қонунчиликда уларнинг бу қилмишлари оқланмайди. Яъни, улар фарзандлари вояга етгунча қадар таъминот беришга мажбурдилар.

(Давоми 8-бетда)

Оилавий бизнес — фаровонлик манбаи

Бугун мамакатимизда бирон-бир мақсад сари интилиб, ҳалол йўл билан фойда оламан, ўз иқтисодий имкониятларимни янада кенгайтираман деган инсонга барча ҳуқуқий шарт-шароитлар яратиб берилган. Хусусан, бугун юртимизда яратилган қулай тадбиркорлик муҳити, ишбилармонларнинг ҳуқуқий эркинлиги бунинг яққол намунаси. Жорий йилнинг 27 апрелидан қонуний кучга кирган "Оилавий тадбиркорлик тўғрисида"ги Қонуннинг қабул қилиниши эса, бу боралари энг катта ҳуқуқий имкониятлардан бўлиб десак муболага бўлмайди.

Оилавий тадбиркорлик ҳақида гап юритганда, энг аввало, унинг ҳуқуқий таърифини тушуниб олиш лозим. Хусусан, қонунга кўра, оилавий тадбиркорлик оила аъзолари томонидан таваккал қилиб ва ўз мулкий жавобгарлиги остида даромад (фойда) олиш мақсадида амалга оширилган ташаббускорлик фаолиятидир.

Бундай фаолият ўз иштирокчиларининг ихтиёрлигига асосланиб, юридик шахс ташкил этган ёки ташкил этмаган ҳолда амалга оширилиши мумкин.

Қонунга мувофиқ, юридик шахс мақомидаги оилавий тадбиркорлик оилавий корхона шаклида ташкил этилиши мумкин. Бундай корхона унинг иштирокчилари томонидан товарлар ишлаб чиқариш (ишлаб бажариш, хизматлар кўрсатиш) ва реализация қилиниши амалга ошириш учун ихтиёрли асосда, оилавий корхона иштирокчиларининг улуши ёки биргаликдаги мулкда бўлган умумий мол-мулк, шунингдек, оилавий корхона иштирокчиларидан ҳар бирининг мол-мулкки негизда ташкил этиладиган кичик тадбиркорлик субъекти саналади. Оилавий корхона фаолияти унинг иштирокчиларининг шахсий меҳнатига асосланади. Унда камида икки киши иштирок этиши лозим. Оила бошлиғи, унинг хотини (эри), болалари ва набиралари, ота-онаси, меҳнатга қобилиятли ёшга тулган бошқа қариндошлари (болалари ва набираларининг эрлари (хотинлари), туғишган ҳамда ўғай ака-ука ва опа-сингиллари, уларнинг эрлари (хотинлари) ҳамда болалари, тоға ва амаки ҳамда амма ва холалари) оилавий корхона иштирокчилари бўлишлари мумкин.

Давлат органларининг мансабдор шахслари, шунингдек, қонун ҳужжатларида тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиши тақиқланган бошқа шахслар оилавий корхона иштирокчилари бўлолмайди. Шу билан бирга, бир оилавий корхона иштирокчиси бир вақтнинг ўзида бошқа оилавий корхона иштирокчиси бўлиши мумкин эмас.

Ўз-ўзидан маълумки, оилавий корхона ташкил этишдан мақсад — корхонанинг ҳар бир иштирокчиси даромад (фойда) олиши кўзлаиди. Бу эса, ўз навбатида улар корхонанинг фойда олиш учун ташланаётган ҳар бир қадмининг келажиги билан қизиқиши ва унга қўл уриш мумкин ёки мумкин эмаслигини манфаатдор эканлигини аналгади. Шу сабабли, қонун оилавий корхона иштирокчиларига ўз улуши доирасида корхонани бошқариш, қарорлар қабул қилиш, молия-

вий-ҳўжалик фаолиятни назорат қилиш, таъсис шартномаси шартлари мувофиқ тарзда умумий даромаддан қўшган мулкий улушига мувофиқ тарзда ўз ҳиссасини олиш, ихтиёрли асосда корхона таркибидан чиқиб, устав фондига қўшган, ҳиссасига мос тарзда ўз улушини олиб бориш (агар корхона таъсис шартномасида ўзгача ҳол назарда тутилмаган бўлса) каби ҳуқуқий имкониятлар беради.

Бу каби корхонани бошқариб бориш учун корхона иштирокчилари ўз ичларидан бир кишини бир овоздан иш муромасида ўз номларидан иштирок этиш ҳуқуқини беради. Корхона бошлиғи вақтинчалик меҳнат қобилиятини йўқотган ёки ўзоқ вақт бўлмаган тақдирда, у ўз вазифасини вақтинча бажариб туриш ваколатини оилавий корхонанинг қолган иштирокчилари билан келишган ҳолда улардан бирига беришига ҳақли.

Оилавий корхонани давлат рўйхатида олиш кичик тадбиркорлик субъектлари учун жорий қилинган соддаштирилган тартиб асосида амалга оширилади.

Оилавий корхона бошлиғи ўзгарган, иштирокчи оилавий корхона таркибига ихтиёрли равишда кирган (ундан чиқиб кетган), эр ва хотин ўртасидаги ёки никоҳ бекор қилинган ёки оилавий корхона иштирокчиси вафот этган ва бу ҳоллар оилавий корхона балансига берилган оилавий корхона иштирокчиларининг мол-мулкки рўйхатида ўзгаришларга сабаб бўлган тақдирда таъсис шартномасига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилади. Бунда оилавий корхонани қайта давлат рўйхатидан ўтказиш талаб қилинмайди.

Оилавий корхонанинг Устав фонди пул маблағлари, қимматли қозғалар, бошқа мол-мулк, шу жумладан, пул билан баҳоланганлик мулкки ҳуқуқлар ёки ўзга шахсга ўтказилган бошқа ҳуқуқлар ҳисобидан шакллантирилади. Ягона уй (квартира) оилавий корхонанинг Устав фондига киритилиши мумкин эмас.

Устав фонднинг микдори корхонани давлат рўйхатидан ўтказиш учун ҳужжатлар тақдим этиладиган санада белгиланган энг кам иш ҳақининг ўн баравари микдоридан кам бўлмаслиги керак.

Оилавий корхона ўз мажбуриятлари бўйича қонунга мувофиқ ундирув қарантилиши мумкин бўлган ўзига тегишли барча мол-мулк билан жавоб беради.

Мол-мулкки етарли бўлма-

ган тақдирда, оилавий корхонанинг мажбуриятлари бўйича корхонанинг иштирокчилари ўзига тегишли мол-мулк билан қонун ҳужжатларига мувофиқ субсидия жавобгар бўлади.

Оилавий корхона акция солиғи тўланадиган маҳсулотни ишлаб чиқариши ва ер қабрида фойдаланганлик учун солиқ солинадиган фойдали қазилмалар қазиб олиши, шунингдек, юридик шахслар учун қатъий белгиланган солиқ ёки ягона ер солиғи тўлаш назарда тутилган фаолиятдан ташқари бошқа ҳар қандай тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириши мумкин. Шу билан бирга, саноат тусидаги фаолиятни кўп квартиралли уйнинг турар жойларида амалга оширишига, фаолиятида захарли, радиоактив моддалар ва материаллардан, юқори босимли асбоб-ускуналардан ҳамда инсон ва атмосфера учун катта хавф туғдирадиган бошқа асбоб-ускуналардан фойдаланишига йўл қўйилмайди.

Фаолиятнинг алоҳида турларини оилавий корхона махсус рухсатнома (лицензия) олганидан сўнг амалга ошириши мумкин.

Қонунда белгиланган фаолият турини амалга ошириш натижасида оилавий корхона томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулот нақд пулли ва (ёки) нақд пулсиз шаклда ва у ишлаб чиқарилган жойда амалга оширилиши мумкин.

Шуниси эътиборлики, оилавий корхона иштирокчиларига мулк ҳуқуқи асосида ёки бошқа қонуний асосда тегишли бўлган турар жойлар ва яшаш учун мўлжалланмаган жойлар, шу жумладан, ишлаб чиқариш, ҳўжалик бинолари ва бошқа иморатлар оилавий корхона фаолияти амалга ошириладиган жойдир.

Оилавий корхона ўз фаолиятини корхона иштирокчиларига мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган турар ва нотурар жойларда амалга ошириши мумкин. Турар жойларни улардан оилавий корхона фаолиятида фойдаланиш мақсадида яшаш учун мўлжалланмаган жойларга айлантириш талаб қилинмайди, фаолиятнинг айрим турлари учун қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Агар оилавий корхона фаолияти бир вақтнинг ўзида унда истиқомат қилган ҳолда товарлар ишлаб чиқариш (ишлаб бажариш, хизматлар кўрсатиш) учун фойдаланган тақдирда коммунал инфратузилма хизматлари (электр энергияси, сув таъминоти, канализация,

газ таъминоти ва иссиқлик таъминоти) ҳақини тўлаш аҳоли учун белгиланган тарифлар бўйича ва шартлар асосида амалга оширилади (қонунда кўзда тутилган ҳоллар бундан мустасно).

Коммунал хизмат кўрсатиш, электр ва газ таъминоти қорғоналари зарур коммуникация тармоқларининг оилавий корхона фаолияти амалга ошириладиган жойгача етказилиши ҳамда уланишини аҳоли учун белгиланган тарифлар бўйича ва шартлар асосида таъминлайди.

Оилавий корхонада меҳнат ва ходимларни ёллаш амалдаги қонунчиликда белгиланган тартиб асосида амалга оширилади. Бунда ходимларнинг умумий сони кичик бизнес субъектлари учун белгиланган меъёрдан ортиши мумкин эмас. Ходимлар билан бўладиган меҳнат муносабатлари меҳнат шартнома (контракт) билан тартибга солинади. Корхона ходимларга иш ҳақи, муқофотлар, компенсация, устамалар шакллари, тизими ва миқдорини қонун ҳужжатларига мувофиқ мустақил равишда белгилайди. Бироқ, корхона иштирокчилари ва ёлланма ходимларининг меҳнат ҳақи тарафларининг келишувига кўра белгиланса-да, қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам миқдордан оз бўлиши мумкин эмас.

Оилавий корхона иштирокчилари ва ходимларининг иш вақти меҳнат стажига қўшилиб, бу меҳнат дафтрасига ёзиб борилади. Бунинг учун эса, давлат ижтимоий сўғуртаси бўйича бадаллар мунтазам равишда тўлаб борилиши лозим.

Ўз навбатида, ҳар бир корхона, муассаса ва ташкилотда бўлгани каби оилавий корхонада ҳам унинг иштирокчилари ва ёлланма ходимлари ҳаётига ёки соғлиғига меҳнатда майиб бўлиши, касб касаллигига чалиниши ёки улар ўз меҳнат вазибаларини бажариши билан боғлиқ ҳолда соғлиғининг бошқача тарзда шикастланиши сабабли етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш бўйича ўз фуқаролик жавобгарлигини иш берувчи сифатида қонун ҳужжатларида белгиланган шартлар ва тартиб асосида сўғурталаш шарт. Шу билан бирга, солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни ўз вақтида тўлаши, меҳнатни муҳофаза қилиш ҳамда хавфсизлик техникаси, экология, санитари ва гигиена соҳасидаги норматив ҳужжатлар талаблари риоя этиши, реализация қилинадиган маҳсулот ва хизматлар учун қонун ҳужжатлари-

Дониёр ХАЛИЛОВ,
ҳуқуқшунос

га мувофиқ сертификатларга эга бўлиши шарт.

Шуниси эътиборлики, оилавий корхона қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳар қандай фаолият тури билан шуғулланиши мумкин. У битимлар тузишда эркиндир.

Оилавий корхона қонун ҳужжатларида белгиланадиган тартибда ягона солиқ тўловини тўловчи ҳисобланади. Бундай корхона ўзи ишлаб чиқарган халқ бадийи хунармандчилиги ва амалий санъати буюмларини реализация қилишдан олинган тўлов буйича ягона солиқ тўловини тўлашдан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда озод қилинади. Бундай буюмларнинг рўйхати Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади. Оилавий корхона меҳнат ҳақи фондидан ижтимоий фондларга қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда мажбурий тўловлар тўлайди.

Оилавий корхонанинг фойдаси солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўланганидан кейин кичик бизнес субъектлари тасарруфига ўтади ҳамда унга солиқ солинмайди.

Оилавий корхонага кичик тадбиркорлик субъектлари учун қонун ҳужжатларида назарда тутилган имтиёзлар, преференциялар ва қаролатлар татбиқ этилади. Молия-ҳўжалик фаолиятини режалли текширишлар кўпи билан тўрт йилда бир марта амалга оширилади.

Янги ташкил этилган оилавий корхонанинг молия-ҳўжалик фаолияти у давлат рўйхатидан ўтказилган пайтдан эътиборан дастлабки ўз йил мобайнида режалли текширишлардан ўтказилмайди, бундан бюджет маблағларидан ва марказлаштирилган маблағлардан ҳамда ресурслардан мақсадли фойдаланиш билан боғлиқ текширишлар мустасно.

Оилавий корхона банкда миллий ва хорижий валютадаги ҳисобварақларини очishi мумкин.

Шунингдек, оилавий корхонага кредитлар беришда банклар, бошқа кредит ёки сўғурта ташкилотлари қаролат берувчи бўлиши мумкин. Тўловга қобилиятли юридик ва jisмоний шахслар, шунингдек, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда қафил бўлиши мумкин.

Хулоса ўрнида айтадиган бўлсак оилавий корхона — ҳар бир интилуван, ўз келажигини йўлаб бирор ишга қўл урган оиланинг фаровонлик манбаидир. Чунки, бундай иш нафақат шу оиланинг, балки шу жамиятнинг бошқа аъзолари учун ҳам ўрнак, ҳам ибрат бўлиш билан бирга халқимиз ҳаётини янада фаровон бўлишига, жамиятнинг иқтисодий-ижтимоий асоси янада мустақамланишига хизмат қилади.

Тадбиркор манфаатлари ҳимояси

Барчамизга маълумки, бозор иқтисодиётига асосланган муносабатларнинг асосий иштирокчиларидан бири, мазкур муносабатни ҳаракатга келтирувчи субъект — тадбиркор ҳисобланади. Шу муносабат билан мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб маъмурий буйруқбозликка асосланган режали иқтисодиётдан воз кечиб, бозор иқтисодиёти йўлини танлади. Шу билан бирга, тадбиркорликка кенг йўл ва имкониятлар яратила бошланди. Бу эса ҳаётнинг барча соҳаларида бўлгани каби тадбиркорликни ривожлантириш соҳасида ҳам ислохотлар амалга оширилмоқда.

Мазкур ислохотлар демократик давлатга ҳос бўлган ҳуқуқий шаклда, яъни қонун устуворлиги принциpidан келиб чиққан ҳолда, муносабат иштирокчиларининг муштарак манфаатларини ўзида қамраб олган қонунлар қабул қилиш йўли билан амалга оширилмоқда. Зотан, тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш ва уларга ўз фаолиятларини амалга оширишлари учун имкониятларни қонунларда мустаҳкамланган ҳолда яратмасдан туриб рўёбга чиқариб бўлмас эди. Хусусан, Конституциямизнинг 53-моддасида бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини хилма-хил шакллардаги мулк ташкил этиши, давлат истеъмолчиларнинг ҳуқуқи устунлигини ҳисобга олиб, иқтисодий фаолият, тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлиги, барча мулк шаклларининг тенг ҳуқуқлиги ва ҳуқуқий жиҳатдан баббаравар муҳофаза этилишининг кафолатланиши белгиланди.

Тадбиркор бозор иқтисодиётига асосланган муносабатларда иштирок этар экан, ўзининг яратувчидек фаолиятини амалга оширишда давлат органлари ва мансабдор шахслар, шунингдек, истеъмолчилар ва контрагент ҳисобланган ўзга тадбиркорлар билан муносабатга кирилади. Бундай муносабатларни қонун йўли билан тартибга солиш, муносабат иштирокчилари томонидан суиистеъмолчилик ва тадбиркорлик фаолиятига ноқонуний аралашиларга йўл қўймаган ҳолда эркинликнинг таъминланиши ўта муҳим ҳисобланади.

Мамлакатимизда тадбиркорлик фаолиятини текшириш билан боғлиқ бўлган муносабатларни тартибга солиш учун бир қатор қонун ҳужжатлари қабул қилинган. Солиқ кодексига, "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"ги, "Ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида"ги Қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил

19 ноябрдаги "Ҳўжалик юритувчи субъектларни текширишни ташкил қилишни тартибга солиш тўғрисида"ги, 2005 йил 14 июндаги "Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги, 2005 йил 5 октябрдаги "Тадбиркорлик субъектларини текширишни янада қисқартириш ва унинг тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги, 2011 йил 4 апрелдаги "Тадбиркорлик субъектларини текширишларни янада қисқартириш ва улар фаолиятини назорат қилишни ташкил этиш тизимини такомиллаштириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармонлари ва бошқа қонуности ҳужжатлари шулар жумласидандир.

Мазкур қонунлар ва қонуности ҳужжатларида тадбиркорлик фаолиятини текширишларнинг тартиб-қоидалари ва бунда текширувчи субъектларнинг ваколатлари аниқ белгилаб қўйилган бўлиб, текширувчилар томонидан суиистеъмолчиликларнинг, тадбиркорлар фаолиятига ноқонуний аралашиларнинг олдини олишга, уларга ўз фаолиятларини амалга оширишда эркин муҳит яратишга йўналтирилгандир.

Қонунчиликка кўра, тадбиркорлик субъектларини текшириш режали ва режадан ташқари шаклларда амалга оширилиб, мазкур текширишларни амалга ошириш учун муайян қонунда белгиланган асослар мавжуд бўлиши керак. Хусусан, "Ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида"ги Қонуннинг 9-моддасига кўра, назорат қилувчи органлар томонидан юридик шахс бўлган ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини режали текшириш, шу жумладан, молия-ҳўжалик фаолиятини текширишлар учун қуйдагилар асос бўлади:

— махсус ваколатли орган ёки унинг тегишли ҳудудий бўлинимаси томонидан берилган, ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини текшириш ўтказишнинг мувофиқлашти-

рувчи режасидан кўчирма;

— назорат қилувчи органнинг мувофиқлаштирувчи режа асосида чиқарилган, текшириш мақсади, текширувчи мансабдор шахсларнинг таркиби ва текширишни ўтказиш мuddатлари кўрсатилган буйруғи.

Прокуратура, ички ишлар ва миллий хавфсизлик хизмати органлари томонидан ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини текшириш учун кўзга тутилган жиноий ишнинг мавжудлиги асос бўлади. Бунда текширувга ҳўжалик юритувчи субъектнинг фақат кўзга тутилган жиноят иши билан боғлиқ фаолияти қамраб олиниши мумкин бўлиб, бу ҳақда текширувни тайинлаш тўғрисидаги қарорда кўрсатилган бўлиши лозим.

Бозорлар, савдо комплекслари ҳудудларида ва уларга туташ бўлган автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш жойларида бир марталик йиғимлар, ижара ҳақи тўлиқ тушиши ва уларнинг топширилиши ҳисобга олинишига, фискал хотирлаш назорат-касса машиналаридан, тўловларни пластик қарточкалар асосида қабул қилиш бўйича ҳисоб-китоб терминалларидан фойдаланилишига, шунингдек, савдо ва хизмат кўрсатиш қоидаларига риоя этилишига оид қисқа мuddатли текширувлар давлат солиқ хизмати органларининг фақат қонун ҳужжатларида ваколат берилган бўлиналари томонидан мазкур бўлиналар бошқалиқларининг буйруқлари асосида ўтказилади. Кейинчалик бу ҳақда махсус ваколатли орган ёки унинг тегишли ҳудудий бўлинимаси қисқа мuddатли текширув ўтказилган кундан эътиборан биз иш куни ичида хабардор қилинади.

Мазкур қонуннинг 12-моддасига кўра эса, режадан ташқари текширув учун ҳўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини режадан ташқари текшириш учун махсус ваколатли органнинг текшириладиган объект номи, солиқ тўловчининг идентификация рақами, текширув ўтказиш мақсади, мuddатлари ҳамда уни ўтказиш сабабларининг асослиги кўрсатилган ҳолда режадан ташқари текшириш ўтказиш тўғрисида чиқарган қарори, шунингдек, текширишни амалга оширувчи тегишли мансабдор шахслар ва текширувни ўтказиш мuddатлари кўрсатилган буйруғи асос бўлиб хизмат қилади.

Режадан ташқари текширишлар назорат қилувчи органлар томонидан қуйдаги ҳолларда ўтказилади:

— текширувларни ўтказиш зарурияти Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларидан келиб чиққанда;

— назорат қилувчи органга ҳўжалик юритувчи субъект томонидан қонунлар ва бошқа қонун ҳужжатлари бузилгани тўғрисида қўшимча маълумотлар келиб тушганда;

— фавқулодда вазиятлар юзга келишининг олди олинаётганда;

— санитария-эпидемиология вазияти мураккаблашганда, шунингдек, қўшни давлатлардан юқумли касалликлар қилиб келиши ва тарқалиши эҳтимоли вужудга келганда. Тадбиркорлик фаолиятини текшириш учун қонуний асосларни бузган ҳолда амалга оширилган текширишлар ноқонуний ҳисобланади ва ноқонуний равишда амалга оширилган текшириш натижасида олинган далиллар асосида тадбиркорни жавобгарликка тортиб бўлмайди. Шунингдек, мазкур асослар текширувчи текширишга киришиш, текширилувчиларга эса қонуний асосиз текширишга йўл қўймаслик ҳуқуқини беради. Қонунчиликда текшириш асосларининг қатъий қилиб белгилаб қўйилиши текширувчининг ҳар қандай қонунда белгиланмаган асосга кўра мансабини суиистеъмол қилиб тадбиркор фаолиятини текширишни чеклайди ва тадбиркор манфаатини ҳимоя қилишга хизмат қилади.

Тадбиркорлик фаолиятини текшириш билан боғлиқ бўлган қонун ҳужжатларида охириги йилларда амалга оширилган янгиликларга эътибор қаратадиган бўлсак, бу борадаги текшириш тартиб-қоидалари тадбиркорларнинг манфаатига йўналтирилганлигига гувоҳ бўлаемиз. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Тадбиркорлик субъектларини текширишни янада қисқартириш ва унинг тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонига мувофиқ, кичик тадбиркорлик субъектлари ва фермер ҳўжалиқларининг молия-ҳўжалик фаолияти ҳар тўрт йилда кўпи билан бир марта режа асосида солиқ текширишлари дан ўтказилиши белгиланди. Бу эса, тадбиркор текширувчи томонидан тез-тез безовта қилинишининг олдини олади ва фаолиятини эркин амалга оширишга имкон беради. Шунингдек, қайси тадбиркорнинг молия-ҳўжалик фаолияти олдиндан режали асосда текшириладиган бўлса, олдиндан матбуотда эълон

Шерзод МАТЧАНОВ,
Бош прокуратуранинг
ОУК ўқитувчиси

қилиш тартиби жорий этилган бўлиб, бу ҳолат ошқоралик принципи амалда жорий этилаётганлигини намоён этади. Булардан ташқари, Президентимизнинг "Тадбиркорлик субъектларини текширишларни янада қисқартириш ва улар фаолиятини назорат қилишни ташкил этиш тизимини такомиллаштириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармонига мувофиқ, кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини солиқ соҳасида текшириш мuddатларини қонун ҳужжатларида уларни ўтказиш кўзда тутилган максимал мuddатдан, яъни 30 календарь кунидан ортқ мuddатга узайтиришга йўл қўйилмайди. Шунингдек, янги ташкил қилинган кичик тадбиркорлик субъектларининг молия-ҳўжалик фаолияти улар давлат рўйхатига олинган пайтдан бошлаб дастлабки уч йил мобайнида режали солиқ текширишларидан ўтказилмаслиги (акция солиғига тортиладиган товарлар ишлаб чиқарувчи кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини текшириш, шунингдек, бюджет ҳамда марказлаштирилган маблағлар ва ресурслардан мақсадли фойдаланиш билан боғлиқ тадбиркор фаолиятини текшириш бундан мустасно), 2011 йилнинг 1 апрелидан 2014 йилнинг 1 апрелигача бўлган даврда солиқларни ва бошқа мажбурий тўловларни ўз вақтида тўлаб келаётган, шунингдек, ишлаб чиқаруш суръатларининг барқорор ўсиши ва рентабеллигини таъминлаётган кичик тадбиркорлик субъектларининг молия-ҳўжалик фаолиятини солиқ соҳасида текшириш тақиқланиши (юридик шахсларни тугатиш чоғида, кўзга тутилган жиноий ишлар доирасида, шунингдек, бюджет ҳамда марказлаштирилган маблағлар ҳамда ресурслардан фойдаланиш билан боғлиқ режадан ташқари текширишлар бундан мустасно) белгилаб қўйилди.

Булар қонунчиликка киририлган янгиликларнинг айримлари, холос. Қонунчиликдаги мазкур янгиликлар тадбиркорларга ўз фаолиятларини эркин равишда амалга ошириш имконини бериб, уларнинг фаолиятига ноқонуний аралашиларнинг олдини олишга хизмат қилади. Шунингдек, тадбиркорлик соҳасида янги иш ўринлари яратилишини, бошқаруш рақобатбардош, софатли маҳсулотларнинг кўпайишини таъминлайди.

Гиёвандликка қарши кураш — ҳамманинг иши

Бугунги кунда гиёвандликнинг глобал муаммога айланганлиги ҳеч кимга сир эмас. Унга қарши кураш ҳар бир инсонпарвар тузум, тараққиётпарвар жамиятнинг долзарб вазифаси саналади. Гиёвандлик воситалари ёки психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда муомала қилишдан иборат жиноятларнинг ижтимоий хавфи жуда катта ҳисобланади. Бу қилиш одамларнинг соғлиғи ва ҳаётига жиддий таҳдид солиши баробарида муайян ҳудуддаги криминал вазиятга, жамиятнинг иқтисодий-маданий негизларига салбий таъсир кўрсатади. Кўп ҳолларда уюшган жиноятчилик билан узвий боғлиқ бўлади.

Андижон вилоят прокуратураси органлари томонидан гиёвандлик воситалари ва психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда муомала қилишдан иборат жиноятларнинг олдини олиш ва уларга қарши курашга қаратилган қонунлар ижроси устидан қатъий прокурорлик назорати ўрнатилиб, амалга оширилган ишлар доимий равишда ўрганиб борилмоқда.

Вилоятда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, ҳокимликлар, соғлиқни сақлаш ва таълим муассасалари, ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда бошқа мутасадди ташкилотлар томонидан гиёвандлик воситалари ва психотроп моддаларнинг қонунга хилоф равишда айланганининг олдини олиш ва бунга қарши кураш бўйича бир қатор ишлар амалга оширилди. Хусусан, 2012 йилнинг ўтган 3 ойида вилоят ички ишлар бошқармаси, миқлиий хавфсизлик хизмати ва бошқона бошқармалари томонидан гиёвандлик воситалар ва психотроп моддалар билан ноқонуний муомала қилувчи шахсларни ҳамда таркибда гиёвандлик воситалар ва психотроп моддалар бўлган доридармонларни қонуниёз тайёрлаш, сақлаш, ташвиш ва ўтказиш ҳолатларини аниқлаш мақсадида кенг қамровли тадбирлар ўтказилди. Тадбирлар давомида гиёвандлик воситалари ва

психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда муомала қилиш ҳамда тақиқланган экинларни етиштириш билан боғлиқ жами 73 та ҳолат аниқланган.

Ушбу даврда гиёвандлик воситалари ва психотроп моддаларни ўтказиш мақсадини кўзлаб тайёрлаш, сақлаш, ташвиш, шунингдек, уларни қонунга хилоф равишда ўтказиш (сотиб) жинояти 40 тани ташкил этиб, аниқлаш даъражаси 2011 йилга нисбатан 13 фоизга яшилганган.

Жорий йилда Бош прокуратуранинг 2012 йил 23 январдаги топшириғига асосан Ўзбекистон Республикаси наркотик моддаларини назорат қилиш Давлат комиссияси мажлисининг тегишли баённомаси ижросини таъминлаш борасида бир қатор ишлар амалга оширилди. Таркибда наркотик моддалар бўлган ўсимликларни назорат қилиш етиштириш каби жиноятларни келтириб чиқарадиган шарт-шароитларни ўрганиб чиқиб, прокурор назорати ҳужжатларини қўллаш борасида қатъий прокурорлик назорати ўрнатилди.

Шаҳар-туман прокурорларига таркибда наркотик моддалар бўлган ўсимликларнинг ноқонуний етиштирилиши каби жиноий ҳолатларни келтириб чиқарадиган шарт-шароитларни ўрганиб, зарур прокурор назорати ҳужжатларини қўллаш, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, "Маҳалла" ва "Нуроний"

Шавкатбек ИСОМИДДИНОВ,
Андижон вилоят прокуратураси
бўлим бошлиғи

жамғармалари, Хотин-қизлар қўмитаси фаоллари иштирокида наркотик моддаларнинг ноқонуний айланishi, унинг салбий оқибатлари юзасидан саводхонликни оширишга қаратилган семинар-йиғилишлар ўтказиш вазифалари юклатилди.

Шунга қўра профилактик учрашувлар жадвалига асосан барча шаҳар ва туман ИИБлари, ҳокимликлар ҳузуридаги наркотик моддаларини назорат қилиш минтақавий комиссиялари вакиллари ва манфаатдор идора ва ташкилотлар қаратилган иштирокида ёшлар орасида наркотик моддаларнинг оғир оқибатлари юзасидан профилактик йиғилишлар ва маърузалар ўтказиб келинмоқда.

Хозирда вилоят прокуратураси томонидан Ўзбекистон Республикаси наркотик моддаларини назорат қилиш Давлат комиссияси мажлисининг баённомаси ижросини таъминлаш борасида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ҳамда бошқа давлат бошқаруви органлари билан ҳамкорликдаги тадбирлар давом эттирилмоқда.

Шунга қарамай бу каби жиноятлар содир этилиши ҳамон учрамоқда. 1962 йилда Наманган вилоятида таваллуд топган Ином Қувватов мактабни битиргач, ўқишини давом эттирмади, бирор хунарни эгалламади. У ҳалол меҳнат қилиш ўрнига англис-елпи ҳаёт кечириш пайида бўлди. Содир этган жиноятла-

ри учун бир неча мартаба судланиб, жазосини ўтаб ҳам кўзи очилмади.

Ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари томонидан ўтказилган текширишда Ином Қувватов истиқомат қилаётган уйда 6 туп наша ўсимлиги етиштирилганлиги аниқланди. Бундан шубҳаланган ҳуқуқ-тартибот ходимлари Иномнинг уйини яхшилаб кўздан кечиришга қарор қилдилар. Улар янглишмаган эдилар. Унинг турли жойларига яшириб қўйилган пакетлардан гиёвандлик моддалар топилиди. Суриштурув жараёнида Иномнинг турмуш ўртоғи бундан хабарсиз эканлигини айтди. Дарахт новдасига қўрилиш учун осиб қўйилган марихуана моддаси ҳам қонун посбонларининг ўткир нигоҳидан четда қолмаган эди. Жами гиёвандлик моддалари тортиб қўрилганда, 62,42 грамм эканлиги маълум бўлди ва бу ҳақда ҳолислар иштирокида даълатнома тўзилди.

Суд-наркология экспертизасининг хулосасига қўра, судланувчи Ином Қувватов ташвиш гиёвандлик касаллигига чалинган учун мажбурий даволашига муҳтож деб топилди.

Суд жараёнида гувоҳлар Иномнинг муқаддам бир неча бор судланиб ҳам ақли кирмаганлиги, унинг яна қайта гиёвандлик моддаларини сақлаб келганини ҳақида гувоҳлик беришди. Иномнинг найранглари иш бермади. У ашёвий далиллар олдида лол бўлиб қолди. Суд томонидан И.Қувватовга қилмишига яраша жазо тайинланди. Иномнинг бу қилмишлари бошқалар учун сабоқ бўлар, деган умиддамиз.

2000 йил 25 майда Ўзбекистон Республикаси "Фаолиятнинг айрим турларини лицензиялаш тўғрисида"ги Қонунини қабул қилиниши қонунчилик фаолиятида муҳим аҳамиятга эга бўлган эди. Қонунга қўра, лицензия — лицензияловчи орган томонидан юридик ёки jisмоний шахсга берилган, лицензия талаблари ва шартларига ўзсиз риоя этилган ҳолда фаолиятнинг лицензияланаётган турини амалга ошириш учун рухсатнома (ҳуқуқ) бўлиб ҳисобланса, фаолиятнинг лицензияланаётган тури — Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалга оширилиши учун лицензия олиш талаб қилинадиган фаолият тури ҳисобланади.

Фаолиятнинг лицензияланадиган турлари жумласига фуқароларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларига, соғлиғига, жамоат хавфсизлигига зарар етказиши мумкин бўлган ҳамда тартибга солиб турилиши лицензиялашдан ташқари усуллар билан амалга оширилиши мумкин бўлмаган фаолият турлари кирди. Амалга оширилиши учун лицензия талаб қилинадиган фаолият турлари қонунлар билан белгиланади. Мамлакатимизда олиб берилган ҳуқуқий ислохотлар жараёни ушбу қонуннинг янада такомиллаштирилишини зарурат қилиб қўйди. Ниҳоят, 2011 йил 7 сентябрда "Фаолиятнинг айрим турларини лицензиялаш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қонун қабул қилинди.

Қонуннинг 9-моддаси биринчи жумласида Ўзбекистон Республикаси Вазирилари Маҳкамаси томонидан тузилган давлат унитар корхоналари ва муассасалари, башарти уларни ташкил этиш тўғрисидаги ҳужжатларда фаолиятнинг мазкур турини амалга ошириш назарда тутилган бўлса, фаолиятнинг лицензияланадиган турини тегишли лицензия олимасдан амалга оширишга ҳақли эканлиги баён этилган эди. Мазкур жумла янги таҳ-

рирда қабул қилиниб, Ўзбекистон Республикаси Президентини ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирилари Маҳкамаси қарорлари билан ташкил этилган давлат унитар корхоналари ва муассасалари, башарти Ўзбекистон Республикаси Президентини ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирилари Маҳкамаси қарорларида фаолиятнинг лицензияланадиган турларини амалга ошириш назарда тутилган бўлса, фаолиятнинг лицензияланадиган турини тегишли лицензия олимасдан амалга оширишга ҳақли эканлиги белгиланган бўлган эди.

Қонунда лицензияларнинг намунавий (оддий) ва яқка тартибдаги турларга бўлиниши, намунавий (оддий) лицензиялар жумласига чекланмаган дорадаги юридик ва jisмоний шахсларга алоҳида талаблар ва шартлар асосида бериладиган, лицензияларга фаолиятнинг мазкур турини амалга оширишда мутлақ ҳуқуқлар берувчи, микдорий чекланган лицензиялар кириши баён этилган.

Яқка тартибдаги лицензияларни бериш қоида тартиқасида танлов (тендер) асосида амалга оширилади.

Лицензия ҳар бир лицензияланадиган фаолият тури учун алоҳида берилади. Лицензия даъвогарининг аризасига мувофиқ лицензия лицензияланаётган фаолият турининг бир қисмига (қисмларига) берили-

Фаолиятнинг рухсати

ши мумкин. Амалга оширилиши учун лицензия олинган фаолият тури фақат лицензияни олган юридик ёки jisмоний шахс томонидан амалга оширилиши лозим. Лицензияларни ёки уларга доир ҳуқуқларни бошқа шахсларга бериш тақиқланади.

Қонуннинг 14-моддасида лицензия олиш учун зарур бўлган ҳужжатлар номи келтирилган. Шу модданинг биринчи қисмида юридик шахслар учун — юридик шахс давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳноманинг нотариал тасдиқланган нусхаси, jisмоний шахслар учун — яқка тартибдаги тадбиркор давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳноманинг нотариал тасдиқланган нусхаси тақдим этилиши белгиланган эди, лекин шу моддадан "нотариал тасдиқланган" деган сўзлар чиқарилди.

Қонуннинг 16-моддасида лицензия бериш тўғрисида қарор қабул қилиш ҳолатлари кўрсатилган бўлиб, лицензия даъвогарининг аризасини барча зарур ҳужжатлар билан бирга олган кундан эътиборан ўттиз кундан ошмаган муддат ичида лицензияловчи орган намунавий (оддий) лицензия бериш ҳақида ёки беришни рад этиш тўғрисида қарор қабул қилади. Янги тахрирга қўра, лицензия беришни рад этиш ҳақидаги хабарномада кўрсатилган муддат камчиликларни бартараф этиш учун зарур бўлган вақтга мутаносиб бўлиши керак. Лицензия даъвогари лицензия бериш рад этилиши учун асос бўлган са-

бабларни бартараф этган тақдирда, лицензия даъвогарининг аризасини барча зарур ҳужжатлар билан бирга олган кундан эътиборан лицензияловчи орган ўн кундан ошмаган муддат ичида ҳужжатларни қайта кўриб чиқади. Лицензия даъвогарининг аризаларини қайта кўриб чиққанлик учун йиғим ундирилмайди.

Қонуннинг 20-моддаси биринчи қисмида юридик шахс бўлиши лицензия қайта тузилган, унинг номи ёки жойлашган ери (почта манзили) ўзгарган тақдирда, лицензия ёки унинг ҳуқуқий вориси қайта рўйхатдан ўтганидан кейин бир ҳафталик муддатда лицензияловчи органга кўрсатиб ўтилган маълумотларни тасдиқловчи тегишли ҳужжатларни илова қилган ҳолда лицензия қайта расмийлаштириш тўғрисида ариза бериши шартлиги белгиланган эди. Янги тахрирга қўра, ушбу муддат бир ой қилиб белгиланди.

Қонунда лицензиянинг амал қилишини тўхтатиб туриш ва лицензиянинг амал қилишини тугатиш асослари ҳам кўрсатилган. Лицензия лицензиянинг амал қилишини тугатиш тўғрисида ариза берган, юридик шахс тугатилган, яқка тартибдаги тадбиркор давлат рўйхатидан ўтганилиги тўғрисидаги гувоҳноманинг амал қилиши тугатилган, яқка тартибдаги тадбиркорнинг муомалага лаёқатлиги белгиланган тартибда чекланган ёки у муомалага лаёқатсиз деб топилган, лицензия шартнома-сида назарда тутилган лицензия талаблари ва шартларини

Қонун ва шарҳ

Ш.ҚҶШОҚОВ,
Қарши шаҳар прокурорининг
катта ёрдамчиси

мутазам равишда ёки бир мартаба қўпол равишда бузган, лицензияловчи органнинг лицензия бериш тўғрисидаги қарорининг қонунга хилофлиги аниқланган, лицензиянинг амал қилиши муддати тугатилган ҳолларда лицензиянинг амал қилиш муддати тугатилди.

Шу моддада лицензиянинг лицензиянинг амал қилишини тўхтатиб туришига олиб келган ҳолатларни лицензияловчи орган белгиланган муддатда бартараф этмаган ҳолларда лицензия амал қилишининг тугатилиши белгиланган эди. Ушбу ҳолатга суд белгиланган муддатда бартараф этмаган ҳоллар ҳам киритилди.

"Фаолиятнинг айрим турларини лицензиялаш тўғрисида"ги Қонун ҳужжатларини бузган шахслар белгиланган тартибда жавобгар бўладилар. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 165-моддасида лицензия олиниши шарт бўлган фаолият билан махсус рухсатнома олмасдан шуғулланганлик учун, 176-моддасида эса автомобиль транспортида йўловчилар ташвиш фаолияти билан лицензиясиз шуғулланганлик учун маъмурий жавобгарлик белгиланган бўлса, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 190-моддасида лицензия олиниши шарт бўлган фаолият билан махсус рухсатнома олмасдан шуғулланганлик учун жиноий жазолар белгиланган.

Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолати

Ўзбекистон Республикасининг ижтимоий-иқтисодий тизими ва ҳуқуқий негизини доимий равишда ривожлантириш ва такомиллаштириб бориш мамлакатимиз раънақини таъминлашнинг муҳим омилларидан биридир.

Алишер АБДУСАЛОМОВ,
Бош прокуратуранинг ОЎК тингловчиси

Мамлакатимиз Президенти Ислам Каримов Конституция қабул қилинганлигининг 18 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги "Мамлакатимизни модернизация қилиш йўлини изчил давом эттириш — тараққиётимизнинг муҳим омилдир" номли маърузасида: "...бугунги кунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ўзининг иқтисодий-ётимиздаги ўта муҳим ва салмоқли ҳиссаси, роли ва таъсири, содда қилиб айтганда, бошқа ҳеч бир соҳа ва йўналиш ўрнини босолмайдиган катта аҳамияти билан давлат ва жамиятимиз ривожда алоҳида ўрин эгаллайди", деб таъкидлади.

Дарҳақиқат, мамлакатимизда кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Айниқса, кейинги йилларда бу соҳада мустаҳкам норматив-ҳуқуқий база шакллантирилгани, бизнес соҳасига ноқонуний аралашиларнинг олдини олиш чоралари кўрилатгани, улар учун яратилаётган шарт-шароитларнинг тобора кенгайиб бораётганлиги бунинг ёрқин мисолидир.

Хусусий мулк фуқаровий-ҳуқуқий муносабатларнинг муҳим объекти ҳисобланади. Шу билан бирга, хусусий мулк бозор муносабатларининг асоси бўлиб хизмат қилади. Хусусий мулк ва унинг асосида вужудга келадиган муносабатлар бизнинг қонунчилигимиз билан мукамал ҳуқуқий тартибга солинганлигини кўришимиз мумкин.

Мустақиллик йилларида хусусий мулкнинг жорий қилиниши билан фуқароларнинг ҳуқуқ лаёқати доираси кенгайди. Энди улар фақат шахсий моддий ва маданий эҳтиёжларини таъминлаш учун эмас, балки хусусий мулк асосида турли тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишга ва ишлаб чиқариш жараёнида фақат ўз меҳнати эмас, балки ёлланма меҳнати жалб қилиш ва унинг учун керак бўлган курул-воситаларга эга бўлиш, уларни ижарага бериш йўли билан кўшимча даромадлар олиш каби ҳуқуқлардан фойдаланишлари мумкин.

Тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун иқтисодий манба сифатида хусусий мулк билан бир қаторда оммавий (давлат) мулк ҳам аҳамиятлидир. Оммавий мулк тушунчаси давлатнинг барча фуқароларига ва шунинг билан бирга ҳар бир фуқаросига тегишли бўлган мулк маъносини англатади. Лекин у ўтмишда бўлгани каби давлат мулкига ўхшаш мавҳум тушунча эмас, балки унинг муайян объектлари ва уни эгаллаб турувчи, ундан фойдаланувчи ва уни тасарруф этувчи субъектлари аниқ белгиланди.

Оммавий мулк давлатга тегишли мулкдан иборат бўлиб, у икки хил кўринишда, яъни Ўзбекистон Республикаси мулки ва муниципал мулкдан ташкил топади. ФҚда ҳар бир турдаги мулк ҳуқуқининг объектлари ва субъектларининг ҳуқуқ лаёқати ҳақида умумий тушунча берилди.

Давлат мулк ҳуқуқи ўз мазмуни, яъни уни эгаллаш, ундан фойдаланиш, унинг тасарруф этилиши жиҳатидан қуйидаги икки хил гуруҳга бўлиниши мумкин: а) давлат корхоналарига ва муассасаларига бириктириб қўйилган мол-мулк; б) тегишли бюджет маблағлари ва давлат корхоналари ҳамда муассасаларига бириктирилмаган, республика давлат газнасини ташкил қиладиган мол-мулк.

Тадбиркорлик фаолияти асосан давлат корхоналари ва муассасаларига бириктириб қўйилган мол-мулк, яъни хўжалик юритиш ва оператив бошқариш ҳуқуқи асосида, қонун ҳужжатларида, улар учун қабул қилинган Уставларда, таъсис ҳужжатларида белгиланган ваколат доирасида фаол амалга оширилади. Мамлакатимизда тадбиркорлик фаолияти умумий мулк асосида ҳам ташкил этилади. Бунда бир неча фуқаролар ва юридик шахсларга тегишли бўлган мол-мулк тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун хизмат қилади. Бундай умумий мулк биргаликдаги ва улушли мулкдан иборат бўлиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексига улушли ва биргаликдаги умумий мулк кимларга тегишли бўлиши аниқ кўрсатилмаган. 216 ва 226-моддаларида бундай мулкларнинг субъектлари ҳар қандай фуқаролик муомаласи иштирокчиси бўлиши ҳамда биргаликдаги умумий мулкни улушларга ажратиш ёки унинг иштирокчиларидан бирининг улуш ажратиши мумкинлиги назарда тутилди.

Мулк ҳуқуқи эгалари ҳар бирининг, уларга тегишли бўлган умумий мол-мулкдаги улушлари (ҳиссалари) аниқ белгилаб қўйилган бўлса, бундай мулк улушли мол-мулк дейилади. Улушли мол-мулкда қонунга асосан ёки иштирокчиларнинг келишуви билан уларнинг улушлари аниқ белгилаб қўйилмаган бўлса, улушлар тенг деб ҳисобланади.

Биргаликдаги мол-мулкни эгаллаш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш қоидалари ФҚнинг 225-моддасида белгиланган. Умумий қоидага асосан биргаликдаги мулкка унинг эгалари биргаликдаги эгаллик қиладилар ва фойдаланадилар. Лекин улар ўзаро келишиб, бошқача тартиб ўрнатган бўлишлари ҳам мумкин. Бундай мулкни тасарруф қилишда унинг эгаларининг розилиги талаб қилинади.

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари яқка тартибдаги тадбиркорлар, миллий ва хорижий, жисмоний ҳамда юридик шахслардан иборат бўлиши мумкин. Шунинг учун ҳам тадбиркорлик фаолияти турли шаклдаги мулк ҳуқуқи асосида ва иштирокчида амалга

оширилиши мумкин. Бир қанча шахслар билан тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун турли хил уюшмалар — корхоналар, фирмалар, акциядорлар жамиятлари тузилади. Бундай биргаликдаги тадбиркорлик уларда қатнашувчи шахсларнинг мол-мулки ва ақлий фаолиятини жалб этиш ҳисобига, яъни умумлаштириш асосида амалга оширилади. Умумий мулкда ҳар бир тадбиркор хўжалик жамоаси аъзосининг улуши белгиланади, яъни тадбиркорликни амалга ошириш натижасида қўлга киритилган даромад ҳам улушнинг миқдорига қараб, аъзолар ўртасида тақсимланади.

Тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишда фуқаронинг мулки хусусий шаклдаги мол-мулкдан иборат бўлса, юридик шахснинг мулки жамоа (ширкат) мулкидан (агар у жамоалардан, уларнинг уюшмаларидан, жамоа ва кооператив ташкилотларидан иборат бўлса) ва шунингдек, давлат мулкидан (агар юридик шахс давлат корхоналаридан, ташкилотларидан, бирлашмаларидан иборат бўлса) ташкил топиши мумкин. Бундай ҳолатларда фуқаролар билан юридик шахслар ўртасида умумий улушли мулк ҳуқуқи вужудга келади ва ушбу мулк асосида тадбиркорлик амалга оширилади.

Фақат турли шаклдаги мол-мулкни умумлаштириш асосида эмас, балки ушбу мулкдан турли шаклдаги тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун асос сифатида фойдаланиш мумкин. Масалан, мол-мулк асосида тадбиркорликни яқка тартибдаги меҳнат, ҳамкорликдаги фаолият, мулкни ижарага бериш, қарз бериш, биргаликда корхона, ширкат ташкилотлари тузиш каби шакллари, турларини тузиш ва амалга ошириш мумкин.

Шу билан бирга, тадбиркорлик хорижий фуқаролар ҳамда юридик шахсларнинг мол-мулкларини турли шакллarda жалб этиш асосида ҳам амалга оширилади. Мол-мулкдан фойдаланиш, уни тасарруф этиш, унинг асосида тадбиркорлик фаолиятини юритиш ҳақидаги Ўзбекистон фуқароларига тегишли қоидалар хорижий фуқароларга ҳам тааллуқлидир. ФҚнинг 16-моддасида кўзда тутилганча, Ўзбекистонда яшаб турувчи хорижий давлат фуқаролари республиканинг фуқароларига тегишли бўлган ҳуқуқий лаёқатдан тенг фойдаланади. Ушбу ҳуқуқдан фойдаланиб, зарур сармоёга эга бўлган хорижий давлат фуқаролари ўзаро манфаатдорлик асосида республикада фаол тадбиркорлик фаолияти билан шугулланиб, қўшма корхоналар ёки фақат ўзларига тегишли бўлган хусусий корхоналарни имтиёзли равишда ташкил этишларига имкон берилади. Бунда уларнинг мол-мулклари ва мулкий ҳуқуқлари, манфаатлари қонун билан қўриқланади ва дахлсизлиги тўла кафолатланади. Улар ўзларининг хусусий соҳибкорлик фаолиятини амалга ошириш учун ер, ишлаб чиқариш воситалари ва куруллари, бошқа зарурий ашёларни имтиёзли шартларда ва узоқ мuddатларга ижарага олишлари мумкин. Хорижий фуқаролар республика ҳудудида тадбиркорлик натижасида орттирган мол-мулкни ўз хожишлари билан мерос қилиб қолдиришлари, хайр-эҳсон қилишлари ёки ўзларига тегишли даромадларни Ўзбекистондан эркин олиб кетишлари қонун билан кафолатланади.

Мажбуриятни унутманг

/Давоми. Бошланиши 4-бетда/

Туман прокуратураси томонидан ўтказилган назорат тадбирида 23 та шаръий йўл билан турмуш қуриб ажрашган оилалар мавжудлиги ва уларнинг 35 нафар вояга етмаган фарзандларига алимент тўлово белгиланмагани аниқланди. Алимент тўлашдан бош тортиган оталар эса судларга даъво аризалари кириштириш орқали оталик ҳуқуқидан маҳрум этилди.

Чортоқ шахрида яшовчи Абдурашид Маҳкамов (исм-шарифлар ўзгартирилган) ҳам ана шу тоифага мансуб. У 1995 йилда Шоира Сатторова билан турмуш қуради. Орадан бир йил ўтмай қизли бўлишди.

Фарзандлари улғая бориши билан уларнинг ўртасида мурасасизлик бошланади. Муттасил бўлаётган оилавий можаролар ажрашиш билан яқун топади. Ортиқ бирга яшашнинг имкони йўқлигини англаган Ш.Сатторова фуқаролик ишлари бўйича Янгикўрғон туманларо судига ажрашиш бўйича даъво аризаси киритди.

Холат суд томонидан ўрганилган, чиндан ҳам оилани тиклаш имкони бўлмаганлиги сабабли ариза қаноатлантирилиб, никоҳ бекор қилинади. Шунингдек, суднинг 2002 йил 19 августдаги ҳал қилув қарорига асосан А.Маҳкамовдан ҳар ойда барча турдаги топган даромадининг тўртдан бир қисми миқдоридан алимент нафақаси ундириш белгиланади. Бироқ ота қизи учун алиментни ўз вақтида тўламайди. У бир неча бор суд ижрочилари Чортоқ тумани бўлими ходимлари томонидан оғохлантирилди. Аммо бундан натижа чиқмайди. Натижада, 33 ой мобайнида унинг вояга етмаган фарзанди моддий таъминоти учун тўлаши лозим бўлган алимент миқдори 2 млн. 860 минг 968 сўмга етди.

Туман халқ таълими муассасаларини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими қошидаги васийлик ва хомийлик органининг 2012 йил 19 мартдаги ҳулосасига кўра, ҳозирда А.Маҳкамов фарзандларига оталик қилиш, тарбиялаш ва уларга моддий таъминот бериш имкониятига эга эмас. Шунингдек, Ш.Сатторова ҳам туман прокуратурасига ариза билан мурожаат этиб, А.Маҳкамовни оталик ҳуқуқидан маҳрум этишда амалий ёрдам сўраган.

Юқоридагиларга кўра, туман прокуратураси томонидан ўз фарзанди таъминотидан бўйин товлаб, унинг ҳолидан хабар олмай келаётган А.Маҳкамовни оталик ҳуқуқидан маҳрум этиш учун фуқаролик ишлари бўйича Учқўرғон туманларо судига даъво аризаси киритилди.

Аслида "оталик (оналик) ҳуқуқидан маҳрум этилди" деган сўзни эшитишнинг ўзи нақадар оғир. Ахир ушбу шарафли номни оқлаб, фарзандларини эл-юрт хизматига камарбаста қилиб, вояга етказётган ҳамюртларимиз жуда кўп. Улар дилбандлари ортидан "Отанга раҳмат!" деган олқиш эшитиб, ҳурмат-эҳтиромда яшаб келмоқдалар. Афсуски, А.Маҳкамов сингари айрим кимсаларнинг калтабинлиги оқибатида ана шу номга доғ тушмоқда.

Фош этилган қаллоблик

Дехқоннинг меҳнати улуғ, чунки у Навоий бобомиз таърифлаганларидек, "Дона сочади ва ер ёрмоқ била ризқ йўлини очади". Фермерларимиз белгиланган майдонларга уруғ қалаб, яшил майсаларни ундириб оладилар, ўғитлайдилар, суғорадилар. Этиштирилган ҳосил аввал хирмонларга тўкилаб, сўнг омборларга солинади.

Хуллас, дехқонларимиз йил бўйи қилган меҳнатлари самараси бўлган донни омбор мудирига топширадилар, унга ишондилар. Энди омбор мудири фаллани керакли мuddат-гача сақлаши, қизиб кетиши, кўкариши, сифатининг бузилишига йўл қўймайди, кемирувчи жониворлар ва донга ўн бошқа жонзотлар ҳужумидан ҳимоя қилмоғи зарур. Аммо унинг ўзи донни ўз нафсидан ҳимоя қила олармикан? Ҳамма гап ана шунда. Баъзи кишилар учун нафс балосига қарши курашиш қийин. Нафси гулгула қилганда улар виждоннинг овозини эшитишдан ожиз бўлиб қоладилар. Бундайларнинг чўнтакка келиб тушадиган пуллар, машина, машаат, дангиллама иморат, тўй-томошалар тўғрисидаги хомхаёллардан ақлари суस्ताшади. Нега хомхаёл дейсизми? Шунинг учунки, давлат мулкига кўз олайтириш, турли йўллар билан уни талон-торож қилиш ҳеч қачон яхшиликка олиб бормади. Жиноятчи эса ким бўлишдан қатъи назар, жазога мустаҳқик этилади.

2010 йил 1 июнь куни "Қамаши дон қабул қилиш" ОАЖ "Яккабод дон" шохбачаси галла омборини қабул қилиб олган Муслим Бозоров, янги жойда иш бошлади. Одатда моддий бойликлар учун жавобгар шахслар ишга қабул қилинаётганда уларнинг ҳалоллиги, ростгўйлиги, халқ ва давлат мол-мулкига хиёнат қилмаслиги, ҳисоб-китобни тўғри олиб бориши, ишчанлиги ҳисобга олинади. Ходимда ана шу ва бошқа ижобий хислатлар мавжуд бўлса, унга ишонч билдирилади.

М.Бозоровда шундай хислатлар бормиди? Токи судга-ка, тўғрироғи, "Ўздавдонинспекция" Қашқадарё ҳудудий бўлими мутахассислари томонидан текширув ўтказилма-

гунча буни ҳеч ким билмасди. Чунки у тегишли идораларга вақти-вақти билан ҳисобот топшириб, ишлар ўз маромида, қонун доирасида кетаётганини кўрсатарди.

Аслида ишлар омбор мудири тайёрлаган сохта ҳужжатлардан фарқ қиларди. У ишга жойлашган куннинг ўзида 22 248 280 килограмм бугдойни қабул қилиб олган, галла тоштарозу қилиб ўлчанди. Ҳисобдонлар ҳисоблашди. Лаборантлар сортини, сифатини, ўлчу қуруқлигини аниқлаб бердилар. Сўнгра унинг ихтиёридаги доннинг 21 463 130 килограмми тарозида ўлчаниб, омбор мудирининг жавобгарлигидан чиқиб қилинди. Шунда ҳисоб бўйича 785 миң 200 килограмм дон қолдиқ бўлиб, унинг ҳисобида қолди. Энди омбор мудири ана шу қолдиқ донни "бир ёқли" қилиш устида бош қотира бошлади.

Маълумки, бугдой дони харидорларга маҳсулот. Уни истаган пайтда осонгина пуллаш мумкин. М.Бозоров бундан усталик билан фойдаланиб, омборхонадаги донни сотиб, талон-торож қилишга киришди.

Орадан бир йилдан кўпроқ вақт ўтиб, яъни 2011 йил 18 июнь куни қўрида айтганимиздек, "Ўздавдонинспекция" Қашқадарё ҳудудий бўлими томонидан М.Бозоров мудирлик қилаётган омбор текширувдан ўтказилди. Тафтишда ҳисоботда қолдиқ бўлган 785 миң 200 килограмм бугдой донининг 510 миң 927 килограмми табиий қамайиш ҳисобига чиқариб ташланди ва шундан кейин ўлчаб қўрилганда, 274 миң 273 килограмм миқдордаги бугдой дони қамомат бўлиб қиди.

Маълум бўлдики, омбор мудири ўзига ишониб топширилган давлат мулкига хиёнат қилган. Бозор нархи (2011 йил 18 июнь ҳолатида) ҳар бир

Умид ЖАҲОНГИРОВ,
Қашқадарё вилоят прокуратураси
АМИБ катта терговчиси

килограмми 800 сўм бўлган, жами 219 миллион 418 миң сўмдан зиёдроқ миқдордаги дон талон-торож қилинган.

М.Бозоров суд олдида жавоб берад экан, қилмишини бўйнига олиб, енгиллик беришларини сўради. У нафақат катта миқдордаги галлани талон-торож қилган, балки ҳисоботларда қолдиқдаги дон омборхонада яхши сақланаётганини кўрсатиб, сохта ҳужжатлар тайёрлаш билан ҳам шуғулланган, яъни гуноҳ устига гуноҳ қилган эди. Тергов пайтида омбор мудирининг бу каби қаллобликлари ҳам очиб ташланди.

Суд М.Бозоровнинг айбига қирорлиги, қилган ишдан каттиқ пушаймонлиги ҳамда етказилган зарарнинг ярмини қоплаганини ҳазони енгиллаштирувчи ҳолат деб ҳисоблаб, унга қонун доирасида жазо тайинлади.

Шунингдек, суднинг ҳукмига кўра, "Отайўл М24" русумли 34 млн. сўмлик автобус ва 64 млн. 607 миң сўмлик "панно" русумли бошқарув пульти зарарни қоплаш учун "Қамаши дон" ОҲЖ ихтиёрига топширишга қарор қилинди. Вилоят прокуратурасининг депозит ҳисоб-рақамида сақланаётган 35 млн. 900 миң сўм пул ҳам юқорида номи кўрсатилган ҳиссадорлик жамияти ҳисобига ўтказилди.

Дарвоқе, М.Бозоровга ўхшаганларнинг қилмишлари билан ҳаёт издан чиқиб кетмади, ўз йўлида давом этаверади. Ер билан тиллашиб, меҳнат қилаётган дехқонларимиз яна ер ҳайдайдилар, уруғ қадайдилар. Бепеён далаларимизда яна майсалар барқ уриб, ҳаёт қўшигини қўлайди. Фаллазорларда магизи тўқ бошоқлар солланади. Хирмонлар тўлиб, дон тўкилади. Омборхоналар галлага тўлади. Булар ҳаммаси эзгуликка хизмат қилади. Уйлаймизки, қиссадан ҳисса чиқарган омбор мудирлари ҳам инсоф-диёнатни оёқ ости қилмайдилар.

Тамагир аудиторлар

Пискент туманидаги пахта тозалаш заводи раҳбари ҳузурига чақириб, "Ишонч" аудиторлик ташкилоти билан тузилган шартномага асосан корхонада аудиторлик текшируви ўтказиши ҳақида айтганида, Мақсуд аввалига бироз ҳаяжонланди. Ҳатто озроқ кўрқди ҳам. Ахир режалаштириш бўлими бошлиғи бўлиб иш бошлаганига ҳали кўп вақт бўлмаган бўлса, устига-устак корхона ҳам катта бўлгандан кейин бирор камчилик бўлиши ҳам мумкин-ку! Ўзи ҳам фаолияти давомида бундай текширишга биринчи марта дуч келиб турибди.

Шундай бўлса ҳам, текширув бошлангач, аудиторларга тегишли ҳужжатларни тақдим қилиш баҳонасида ўзини анча босиб олди. Бунинг устига улардан бири бегона, аудиторлик ташкилотининг ходими бўлса-да, иккинчиси ўзларида ички аудитор бўлиб ишлайдиган Олим Ибрагимов экан.

Ҳақиқатан ҳам катта корхонада иш кўп бўлади, иш кўп бўлган жойда эса, ўзига яраша камчиликларнинг ҳам бўлиши табиий. Хуллас, текшириши бошлаб, кўп ўтмай айрим ҳужжатлардан бир қанча камчиликлар топган аудиторлар, нимагадир ўзгариб қолишди. Аниқроғи, гап нимада эканлигини очик айтмай, имо-ишора қилишга ўтишди. Орадан кўп ўтмай ушбу имо-ишораларнинг сири очилгандек бўлди. Завадно аудиторлар камчиликларни тўғрироқ аёвазига пул сўрашаётгани ҳақида мишмиш уриб, Мақсуднинг кулоғига ҳам етиб келди.

"Табва, уларнинг иши фаолиятимизни текшириш, агар бирорта камчиликка йўл қўйган бўлса, бизга кўрсатиб, бартараф этиш эмасми? Ахир ўртада шартнома имзоланган бўлса?! Бунинг устига маълум миқдордаги маблағни ҳам уларнинг ҳисобига ўтказиб қўйган бўлса, яна нима учун пул сўрашади?!"

Ана шундай хаёллар билан аудиторларнинг олдига йўл олган Мақсуд нима гапига билан қизикди-ю, уларнинг жавобини эшитиб, қулоқларига ишонмай қолди.

— Ука, сиз иқтисодчисиз, ишингизни билиб қилаверинг. Бизнинг ишларга аралашмаганингиз маъқул, тушунарлими? Бундан ташқари, агар билмасангиз, билиб қўйинг, аудиторларнинг доимо ўз улуши бўлади. Корхонангизда бўлса, анча-мунча камчиликлар бор экан. Ахир шуларни тўғрилаш керак-ку?!"

— Тўғри, иш бор жойда камчилик бўлади. Буни инкор этмайман. Аммо сизларнинг вазифангиз ўша камчиликларни тўғрилаш эмасми? Қолаверса, кўп ишингизга яраша шартномада кўрсатилган маблағни ҳам ташкилотингизга тўлаб қўйган бўлса, сизларга яна нима керак? — Мақсуд шундай дея эътироз билдирган эди, аудиторлар тўнларини тесқари қилиб олишди.

— Яхши йигит, хатолардасизнинг ҳам айбингиз борлигини биласизми? Агар биз билан тортишаверсангиз, текшириш натижасига кўра сизнинг фаолиятингизни ҳам тафтиш

Бекзод ЮЛДАШЕВ,
Тошкент вилоят прокуратураси
АМИБ терговчиси

қиламиз. Сизга шу керакми? Таклифимизга кўнсангиз, ҳамма камчиликларни тўғрилади, далолатномада ҳам кўрсатмаймиз. Хўш, нима дейсиз?

Мақсуд иложсиз аҳволда қолган эди. Уларнинг таклифига рози бўлса, ноконуний ишга шерик бўлади. Агар йўқ, дейдиган бўлса, ўзининг айбларини ҳам очиб ташлашмоқчи. Аксига олиб, бу соҳада ҳали тажрибаси жудаям оз. Шунинг учун ўйлаб кўришини айтиб, чиқиб кетди.

Орадан икки ҳафтача вақт ўтгандан кейин О.Ибрагимов кўнғирок қилиб, яна ўша гапни такрорлаган эди, Мақсуд қанчалиги билан қизикди. 5 миң АҚШ доллари, деган жавобни эшитган эса, оғзи очилди қолаёзди. Шу заҳоти сўхбатни ёзиб олганини айтиб, телефонни ўчириб қўйди. О.Ибрагимов яна уч-тўрт марта кўнғирок қилган эди, жавоб бермади. Шундан кейин телефонига таҳдид аралаш СМС келди-ю, ўзи О.Ибрагимовга телефон қилиб, кечқурун учрашишни таклиф қилди. У билан келишиб олган, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органга ариза билан мурожаат қилди. У ерда дарҳол тезкор режа ишлаб чиқилиб, Мақсудга диктофон тақдим этилди.

Келишилган вақтда учрашишди. О.Ибрагимов вақтини ўтказмай, таклифини қайтарди. Мақсуд бунча пул қўплик қилиши, нари борса 1 миң 500 доллар топа олишини айтган эди, аудиторнинг унга "рахми келди", шекилли, нархни 3 миң 500 долларгача тушириди-да, дўшанба кунига муҳлат берди. Бир қарорга келишган, О.Ибрагимов ўзининг ишончасига, Мақсуд эса диктофонни эгаларига қайтарибга ошдики.

Дўшанба куни Мақсуд айтилган миқдордаги маблағни О.Ибрагимовнинг қўлига тутқазган заҳоти келишилган ишорани қилди. Уша ондаёқ уларни тезкор ходимлар ўраб олишди...

Шундай қилиб, асосий вазифаси икки ташкилот ўртасида тузилган шартномага асосан текшириш ўтказиб, йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш, йўл-йўриқ қўриш, ёрдам бериш ўрнига тамагирлик билан шуғулланган аудиторлар — О.Ибрагимов билан Ш.Турсиновларга суд томонидан қилмишларига яраша тегишли жазо тайинланди.

Ноконуний савдо

Мамлакатимизда амага оширилаётган кенг қамровли илсоҳотлар натижасида бозорларимизнинг сифати маҳсулотлар билан тўлдириш, рақобатбардор маҳсулотлар ишлаб чиқариш, янги иш ўринлари яратиш борасида қатор ютуқлар эришилди. Шу билан бирга, айрим нопок шахсларнинг ўз гаразми мақсаллари йўлида давлат ва жамият мулкни талон-торож қилиши, солиқ тўламаслиги учун турли қинғир йўللари топниши каби иллатлар ҳам учраб турибди.

Давлатимиз томонидан яратилган имконият ва берилган имтиёزلардан самарали фойдаланиб, ҳалол даромад олиш ўрнига, жиноий йўл билан бойлик орттириш ва уни гўё қонуний йўл билан топгандек қилиб кўрсатиш ҳоллари ҳам учраб турибди. Жиноий йўл билан топилган даромад эса жамиятнинг иқтисодийётига салбий таъсир қилади ҳамда носоғлом рақобат муҳитини келтириб чиқаради. Шу боис, ҳар қандай ривожланган мамлакат ўзининг миллий манфаатларини ҳимоя қилиш, иқтисодиёт асосларига путур етказиши мумкин бўлган салбий омилларни бартараф этиш мақсадида, ноконуний молиявий операцияларга қарши курашиш механизмларини жорий қилиб, кенг мекдсли чора-тадбирларни амалга оширади.

СВОЖДЛҚК Департаментининг Олмалик шаҳар бўлими томонидан ҳам бу йўналишда муайян ишлар амалга ошириб келинмоқда.

Ўтказилган тезкор таҳлилий ишлар натижасида, фуқаро Шамсиддин Аҳмедов Жану-

Фулмонжон МАМАДАЛИЕВ,
СВОЖДЛҚК Департаментининг
Олмалик шаҳар бўлими катта суриштирувчиси

бий Кореядан импорт қилиш йўли билан 2011 йил 12 декабрь куни "Нексия" русумли автомобиллар учун олиб келган жами 30 188 АҚШ доллари миқдордаги 1197 донна автомобилларни Тошкент шаҳар "Сергели" бозорига ва ўзининг Олмалик шаҳридаги уйда номаълум шахсларга нақд пулга сотиб келаётганини аниқланган. Маълум бўлишича, яқна тартибдаги тadbиркор сифатида 2011 йил 3 октябрь куни Олмалик шаҳар ДСИдан давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисида гувоҳнома олиб, фаолият юритиб келаётган Ш.Аҳмедов автомобиллар сотувидадан тушган нақд пуллари назорат касса машинасидан ўтказмаган ва банкдаги ҳисоб рақамига топширган.

Ш.Аҳмедов ҳаракатларида савдо қондаларини жуда кўп миқдорда бузиш жинояти аломатлари мавжудлигини инобатга олиб, бўлим томонидан мазкур ҳолат юзасидан Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилган.

Мазкур жиноят иши бўйича олиб борилган суриштирув давомида яқна тартибдаги тadbиркор Ш.Аҳмедовга қонун талаблари тушунтирилганлиги натижасида унинг томонидан 1197 донна автомобиллар сотувидадан тушган 53 млн. 854 миң сўм нақд пуллар банкдаги ҳисоб рақамига топширилган.

Босқинчи қизлар

Борлиққа тун пардаси тортилган маҳал. Ёзининг куни эмасми, соат тўққизлар чамаси ҳам хали иссиқ ҳавонинг тафти бутунлай тарқаб улгурмаган. Шу пайтда ёшгина икки қизнинг (бири 1991 йилда, иккинчи 1992 йилда таваллуд топган) катта йўл четида туриши бироз шубҳали эди. Балиқчи тумани томондан ҳаракатланиб келаётган қора рангли "Ласетти" автомашинаси уларнинг экинчида тўхтади. Қизлар машинага яқинлашиб, бири орқа эшикни очди.

— Бизга тўхтадингизми? — сўради Дилдора.

Хайдовчи қўл телефонида ким биландир мулоқот қиларкан, ўгирилиб унга назар ташлади-да, бош ҳаракатлари билан "йўқ" ишорасини қилди. Аммо қиз эшикни ёпишга шошилмади.

— Бизни Чинободга ташлаб қўймайсизми? — деди Дилдора хайдовчи телефондаги сўхбатини яқунлаганидан сўнг. — Илтимос, бизни оп кетинг. Уйга етиб олишимиз керак.

Шу тобада Элбек(исм-фамилия)лар ўзгартирилганнинг ақлига ахлоқсизлик қора булутдай соя ташлаётган эди. Аслида чиройли, кўликина бўлиб турган бу қизларнинг шахло кўзлари остида ёвузлик яширинганини хайдовчи қаёқдан ҳам билсин.

— Майли, шундай чиройли қизлар кўчада қолса, адолатдан бўлмас. Утиринглар!

Дилдора ва Камола биринкетин машинага ўтиришди. Хайдовчи машинани ўт олдириркан, яна қўл телефони орқали аллақимлар билан мулоқот қилишга киришди. Бу пайтда қизлар нигоҳлари билан бутун машинани кўздан кечириб чиқиди. Аслида бу икки қизнинг кўчага чиқилиши сабаби бирор бойроқ одамни "шилш", нима қилиб бўлса-да ёвуз мақсадларини амалга ошириш эди. Бир қанча масофани босиб ўтганларидан сўнг Элбек телефонини ўчирган, қармоқ ташлаш учун имконият пайдо бўлди.

— Машинангизга бир эмас, иккита чиройли қиз ўтирди. Сиз бўлсангиз, телефондан бўшайсиз-а, ака? — деди Камола қувлик қилиб.

— Бўпти, мана энди қарайман-да сизларга, — дея Элбек ўгирилиб, орқа ўриндиққа назар ташлади. — Агар хоҳласанглр, гаплашиб Наманганга бориб келамиз. Аэропортга ишим бор эди, қаршимасмизлар?

Айни мuddада, қизларга айнан шундай жавоб керак эди.

Улар хайдовчининг таклифини эътирозсиз қабул қилишди. Йўл-йўлакай сўхбат қилиб, худди эски танишлардай ҳазил-хузул қилиб боришарди. Бу орада Дилдора машинанинг олд ўриндиғига ўтиб олди. Шунда у хайдовчининг кўрсатмаси билан олд ўриндиққа кўйилган, пакет сумкага жойланган 4 млн. сўм пулни оёғи остига қўяркан, Элбекка қараб сузилди.

— Мунча оғир, чўғи зўрми дейман-а, ака? — дея дугонасига маъноли назар ташлаб қўйди.

— Жа унчаликмас, атиги 4 миллион, холос, — деди Дилдора ўзини бойвачалардай тугитиб.

Қизларнинг "ови" бароридан келадигандай эди. Машинанда шунча пул борлигини аниқлаб олганларидан сўнг, энди уларини ҳаёсиз қилиб кўрсатишга ҳаракат қилишди. Бундан урдалашди ҳам. Хайдовчи ва қизлар ўртасида ҳаё пардаси олиниб, гап бемалол ахлоқсизлик ҳақида борар эди. Бу орада Элбек Наманган аэропортида бир кишидан яна 2 млн. 500 минг сўм олди. Пулнинг чўғи кўпайгани сайн қиз бола қиёфасидаги шайтонлар-

Тоҳиржон ХУСАНОВ,
Бош прокуратура АМИБ катта
терговчиси
Максудали ҚАМБАРОВ,
«Huquq»

нинг ҳам нағмалари ортиб борарди.

— Шунча пулингиз бор экан, бизни бир мөҳмон қилмайсизми? — деди Дилдора очикдан очик унга сўйқалиб.

— Бўпти, мөҳмон қиламан. Дам оладиган бирор яхшироқ жойни биласизларми?

— Ҳа, Дукурга борсак бўлади, — сўхбатга аралашди орқа ўриндиқда ўтирган Камола.

— Ҳа, тўғри. Дам олиш учун бундан яхши жойни топиб бўлмайди, — унинг гапини тасдиқлади дугонаси.

— Яхши, мен розиман.

Элбек машинани Норин тумани Полвонқул қишлоғидаги аҳоли истомат қилмайдиган худуд томон ҳайдади. Йўл-йўлакай ваъда қилингандай хайдовчи қизларни ошхоналарнинг бирида мөҳмон қилди. Айтилган худудга етиб борганларидан сўнг эса... Айни турмуш қуриб, бир хонадоннинг келини бўлиш давридаги икки қизалоқнинг пул дарди-

да ўз хоҳишлари билан ифғатларини пойма қилишганининг ўзи даҳшат. Бу ҳам етмагандай ўз машинасида уйқуга кетган хайдовчини тинчтишга бел боғлашгани уларнинг гуноҳларини икки қарра ортиради. Камола Элбекка яхшилар разм соларкан, донг қотиб улаётганига ишонч ҳосил қилди-да, дугонасига қаради.

— Вақт бўлди. Энди уни гуьмон қилишимиз керак.

— Шундай қилишимиз шартми? Уни ўлдирмай, пуллари олиб қочиб кетсак бўлмайди-ми? — деди Дилдора кўркув аралаш.

— Эсинг жойидами, агар бундан ўлдиришасан, бизни тез-да топиб олади. Из қолдирмаслик учун ўлдириб, кейин каналга ташлаб юборамиз. Мен бошига тош билан ураман, сен пичоқ санчасан.

Улар ҳамма нарсани олдинда режалаштирилганликка сабаб, "қуролланиб" ҳам олишганди. Камола хайдовчининг бошига тош билан урди, Дилдора эса қорин қисмига пичоқ санчди. Уларнинг ҳужуми пайтида уйғониб қолган Элбек қаршилиқ кўрсатади ва ҳодиса жойидан ўз автомашинасида қочишга кетишга муваффақ бўлади...

Шифокорларнинг сайё-ҳаракатлари билан унинг ҳаёти сақлаб қолинди. Босқинчи қизлар эса, узоқ муддатларга озодликдан маҳрум этилди.

«Асака» банк хизматларидан миждозлар мамнун бўлишмоқда

Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари фаолиятини ривожлантириш учун кенг имкониятлар яратилмоқда. Бу эса, «Асака» давлат-акциядорлик тижорат банкига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш, ўз маблағлари ва хорийий кредит линиялари маблағларини жалб қилган ҳолда кредитлар салмоғини оширишга катта имконият яратмоқда. Шу мақсадда банк кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари лойиҳаларини молиялаштириш, авваламбор экспортбоп ёки импорт ўрнини босувчи маҳсулот ишлаб чиқаришни ташкил этиш, маҳаллий хомашёни қайта ишлаш ҳисобига халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳамда шу орқали янги иш ўринларини барпо қилишга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Хозирги даврдаги банкнинг асосий стратегик масоади кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига кўрсатилаётган хизмат турлари кўламини кенгайтириш ва сифатини яхшилаш билан биргаликда уларнинг ривожланишига ижобий шарт-шароитлар яратиш ҳамда бу орқали республикамиз иқтисодиётида ўз муносиб ўрнини мустаҳкамлашдан иборатдир.

Жумладан, Банк томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш мақсадида 2011 йил давомида 438,3 млрд. сўм миқдорда кредит маблағлари ажратилган ва бунинг натижасида 13 мингдан зиёд янги иш ўринлари ташкил этилган бўлса, жорий йилнинг биринчи чорагида бу соҳага 132,5 млрд. сўм миқдорда кредитлар ажратилди. Ажратилган кредитлар натижасида 6 мингдан ортқ янги иш ўринлари яратилди. Банк томонидан 2012 йил давомида кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришга 500 млрд. сўмдан зиёд кредитлар ажратилиши режалаштирилган.

"Асака" банк томонидан яратилган қулайликлардан барча миждозлар, шу жумладан, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари жуда мамнун бўлмоқдалар.

— Мамлакатимиз мустақилликка эришганидан сўнг биз тадбиркорларга иш фаолиятимизни йўлга қўйиш ва ривожлантириш учун катта имкониятлар яратилди, — дейди "Мусулма Лаззат Таомлари" МЧЖ раҳбари Қаҳрамонбек Утанов. — Мустақиллик йилларида мен тадбиркорлик фаолиятимни йўлга қўйдим ва катта муваффақиятларга эришдим. Тадбиркорликда эришган муваффақиятларимда, албатта, "Асака" банк жамоасининг ёрдами таъкидлаб ўтишим жоиз. Бизнинг масъулияти чекланган жамиятимиз кенг тармоқли бўлиб, аҳолига умумий овқатлаш, савдо ва маийий хизматлар кўрсатиш билан биргаликда қурилиш материаллари ишлаб чиқариш фаолияти билан ҳам шуғулланади.

Мухтарам Президентимизнинг Фармон ва қарорларидан маҳсулот ишлаб чиқариш, хизматлар кўрсатиш бўйича биз тадбиркорларга бир қатор имтиёзлар берилган. Шунинг-

дек, тадбиркорлик соҳасида ишлаб чиқариш, хизматлар кўрсатиш фаолиятини янада ривожлантириш борасида Хукуматимизнинг дастурлини қабул қилинган бўлиб, бир қатор вазифалар белгиланган. Ушбу вазифаларнинг ижросини таъминлаш мақсадида ўз ички имкониятларимиздан фойдаланган ҳолда оловга ва сувга чидамли бўлган "стекломагнезит" тахталарини ишлаб чиқаришни мақсад қилдик ва бу бўйича бизнес режа туздик. Бизнес режани амалга ошириш мақсадида кўмак сўраб республикамиздаги етакчи банклардан бири бўлган "Асака" банкнинг Фарход филиалига мурожаат этдик. Банк ходимлари бизнинг сўровимизни қисқа муддатда қўриб чиқиб, ижобий ҳал этиб бердилар. Банк томонидан ажратилган узоқ муддатли кредит ҳисобига автоматик тарзда "стекломагнезит" тахталарини ишлаб чиқарувчи ускуна олди ва ишлаб чиқаришни бошладик. Бунинг натижасида 12 та янги иш ўринлари яратилди. Биз "Асака" банк жамоасига ўз миннатдорчилигимизни билдирамай ва уларнинг хизматидан мамнунмиз.

— Мамлакатимиз мустақилликка эришган кундан бошлаб аҳолининг турмуш даражасини ошириш, уни ижтимоий ҳимоя қилиш, иқтисодиётда чучур ислохотлар ўтказиш ва бунда рақобатли бозор муҳитини пайдо қилишда хусусий секторнинг роли тобора кўпроқ эътироф этилмоқда, нодавлат секторнинг ишлаб чиқариш, савдо ва хизмат кўрсатишдаги ҳиссасини ошириш масаласига катта эътибор берилиб келинмоқда, — дейди "Марказий Осие" МЧЖ директори Рустамжон Мадаминов. — Хозирги кунда Андижон вилоятида улкан қурилишлар амалга оширилмоқда, кўримсиз ва кичик ҳажмдаги савдо дўконлари ва умумий овқатлаш шохобчалари ўрнида замонавий, кўпқаватли, чиройли бино ва иншоотлар қад кўтармоқда. Бу эса шахримиз кўрмига кўрк, чиройига чирой қўшиб келмоқда.

Мухтарам Президентимизнинг 2010 йил 18 июндаги "Андижон вилоятида турар жой массивларининг коммунал инфратузилмасини жадал ривожлантириш бўйича 2011-2015 йилларга мўлжалланган чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори ижросини таъминлаш мақсадида Асака шахрида аҳолига савдо ва хизмат кўрсатишга мўлжалланган замонавий маийий хизмат ва савдо мажмуасини ташкил қилишни ният қилдик. Шу эзгу мақсадда "Марказий Осие" масъулияти чекланган жамиятини таъсис этдик ва мажмуани қуриш ишларини бошладик.

Ҳисоб-китобларимизга кўра, мажмуани қуриб, ишга

тушириш учун банк кредитларидан фойдаланишга зарурият туғилди. Шу мақсадда республикамизда етакчи ва нуфузли банклардан бири саналмиш "Асака" банкнинг Асака филиалига мурожаат этдик. Банк ходимлари бизнинг бизнес режамизни қисқа муддатларда қўриб чиқдилар, ўзларининг маблағларини бердилар ва кредит ажратиш бўйича ижобий қарор қабул қилдилар. Биз кредит маблағларини маийий хизмат ва савдо мажмуаси биносининг қурилишига ҳамда унинг хоналарини замонавий андозлар асосида безаш ҳамда жиҳозлаш ишларига йўналтирдик. Ушбу мажмуа ишга туширилиши натижасида 48 та янги иш ўринлари яратилди.

Бугунги кунда "Маийий хизмат ва савдо мажмуаси" Асака шахридаги энг муҳтаб асосида биналардан бири ҳисобланади. Яқинда мажмуа бино шахардаги энг чиройли бино сифатида эътироф этилишини ният қилиб қоламиз. Бунда, албатта, "Асака" банк ходимларининг ҳам ўзига яраша ҳиссаси бор.

Шахримизда эса менга ўхшаб банкнинг молиявий кўмаги билан ўз ишини йўлга қўётган тадбиркорлар анчагина. Бунинг боиси, банкнинг хизмат кўрсатишида "Мижоз банк учун эмас, банк миждоз учун" тамойилига амал қилиши, ходимларнинг ҳушмуомаллик ва тезкорлик билан иш юритишлари бўлса керак, деб ўйлайман. Мен ҳам "Асака" банкнинг миждозли эканлигиндан фахрланаман.

Б.МҮМИНЖОНОВА,
«Huquq»

ХУРМАТЛИ ТАДБИРКОР ВА ИШБИЛАРМОНЛАР!

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси Тошкент шаҳар бошқармаси томонидан
2012 йил 25 июнда ўтказиладиган тўғридан-тўғри музокараларни олиб бориш йўли
(оммавий оферта) билан сотиладиган давлат объектларини сотиб олишга таклиф этади!

Объектни сотиб олиш шартлари қуйидагича:

— энг юқори сотиб олиш баҳосини таклиф этиш;
— энг камида иловада келтирилган миқдорда инвестиция киритиш мажбуриятини олиш;
— янги ишчи ўринлари ташкил этиш;
— сотиб олиш тўлови ва инвестиция киритишни қисқа муддатларда амалга ошириш.
Савдоларда қатнашиш учун тақдим этиладиган ҳужжатлар:
— сотувчининг банк ҳисоб рақамига объектнинг бошланғич нархидан 15% дан кам бўлмаган гаров суммаси;

— таклифлар ва керакли ҳужжатлар солинган ва муҳрланган конвертлар, икки нусхада.

Савдо голибига савдо кунидан бошлаб йигирма кун муддат ичида олди-сотди шартномасини имзолаш шarti юклатилади.

Савдоларда иштирок этиш учун талабгорлардан аризаларни қабул қилиш оферта савдосига 3 соат қолганда тўхтатилади.

Музокаралар 2012 йил 25 июнь кuni соат 16:00 да Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Амир Темури шoҳ кўчаси, 16А-уй манзилида ўтказилади.

Мурожат учун телефонлар: 233-35-08, 233-23-52

Оммавий оферта савдоларига чиқарилган давлат объектлар ва улушлар рўйхати

№	Объект номи	Бино ва ишоотлар майдони (кв.м.)	Объект манзили	Балансда сакловчи	Савдога чиқарилган нархи	Инвестиция мажбурияти (сўм)	Инвестиция киритиш муддатлари
1	Қурилиши тугалланмаган поликлиника биноси	9 886,00	Бектемир тумани, Бектемир (собик Сувчи) даҳаси, Чо Мен Хи кўчаси	"ЯБХ" ИК	2 098 542 573	630 000 000	3 йил
2	Қурилиши тугалланмаган болалар боғчаси биноси	2 607,00	Бектемир тумани, Бинокор кўрғони	"ЯБХ" ИК	305 581 073	92 000 000	3 йил
3	Қурилиши тугалланмаган поликлиника биноси	3 600,00	Ҳамза тумани, Янгиобод даҳаси, Шохсанам кўчаси	"ЯБХ" ИК	744 081 879	284 000 000	3 йил
4	ТТЗ ОАЖ тасарруфиди бўлган, "Гўшт-сут" савдо дўкони	239,00	Мирзо Улугбек тумани, Ахмад Югнакий мавзеси, 33а-уй	"ТТЗ" ОАЖ	183 649 393	29 000 000	1 йил
5	Физиклар уйи	2 590,00	Мирзо Улугбек тумани, Улугбек шаҳарчаси	Ядро физикаси институти	1 748 639 464	276 500 000	1 йил
6	Лаборатория биноси	1 245,00	Мирзо Улугбек тумани, Дўрмон йўли кўчаси, 33-уй	Электроника институти	1 100 333 187	174 000 000	1 йил
7	Ошхона биноси	534,00	Мирзо Улугбек тумани, Дўрмон йўли кўчаси, 29-уй	Энергетика ва автоматика	479 673 801	76 000 000	1 йил
8	Ёрдамчи биноси	121,00	Мирзо Улугбек тумани, Дўрмон йўли кўчаси, 29-уй	Энергетика ва автоматика	89 143 393	14 500 000	1 йил
9	Ёрдамчи биноси	40,00	Мирзо Улугбек тумани, Дўрмон йўли кўчаси, 29-уй	Энергетика ва автоматика	35 775 870	6 000 000	1 йил
10	Ишлаб чиқариш биноси	8 231,00	Юнусобод тумани, Сохибор кўчаси, 2-уй	Математика ва инф. тех. ёститути	3 499 609 260	1 050 000 000	3 йил
11	Бир қаватли бинонинг бир қисми	107,00	Яккасарой тумани, Мираҳмедов кўчаси, 4-тор кўча	БФД	49 488 560	13 500 000	1 йил
12	9 қаватли бинонинг 1-қавати бир қисми	164,00	Олмазор тумани, Ц-22, 103-уй	БФД	170 047 340	27 000 000	1 йил
13	Икки қаватли ер тўлали бино	1 122,00	Тошкент шаҳар, Мирзо Улугбек тумани, Қибрай (Мусо Жалил) кўчаси 12-уй	БФД	1 021 400 000	155 000 000	-
14	"Тауворлов савдо" МЧЖ	28.91% давлат улуши	Олмазор тумани, М.Садиев кўчаси, 88-уй	-	1 564 600 100	-	-

«XORAZM KO'CHMAS MULK SAVDO SERVIS» МЧЖ

Сизларни қуйидаги мол-мулкларни сотиб олиш юзасидан тўғридан-тўғри музокаралар олиб бориш йўли билан бўлиб ўтадиган оммавий оферта савдоларига таклиф этади!

Сотувчининг номи ва почта манзили, унинг алоқа қилинадиган телефонлари:

220100, Урганч шаҳри, Шерозий кўчаси, 12-уй, "Xorazm ko'chmas mulk savdo servis" МЧЖ.
Телефонлар: (8 362) 226-88-87, 511-88-88.

Сотишга таклиф қилинаётган мол-мулкларнинг номи, сони, тавсифи ва мол-мулк жойлашган жой:

Хоразм вилояти Хўжалик судининг 2011 йил 6 сентябрь кунги 22-1104/5988-сонли ҳал қилув қарорига асосан банкрот деб эътироф этилган Янгибозор тумани "Маданият-Янгибозор" МТП кредиторларининг 2012 йил 21 майдаги 9-сонли йиғилиш қарорига асосан, Янгибозор тумани "Чуболончи" қишлоғида жойлашган МТПга тегишли бўлган қуйидаги бино ва ишоотлар (кўчмас мулклар) оммавий оферта савдосига қўйилмоқда.

1. 1972 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 109,75 м² бўлган "Қоровулхона ва бошқарув" биноси. **Бошланғич баҳоси — 11 092 333 сўм.**

2. 1984 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 135,28 м² бўлган "Ошхона" биноси. **Бошланғич баҳоси — 10 934 009 сўм.**

3. 1984 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 93 м² бўлган "Ошхона бостирмаси". **Бошланғич баҳоси — 1 445 801 сўм.**

4. 1972 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 274,82 м² бўлган "Токарлик цехи" биноси. **Бошланғич баҳоси — 10 760 460 сўм.**

5. 1972 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 23,04 м² бўлган "Токарлик цехи" бостирмаси. **Бошланғич баҳоси — 206 498 сўм.**

6. 1984 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 35,15 м² бўлган "Нармировшик" хонаси. **Бошланғич баҳоси — 1 453 020 сўм.**

7. 1972 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 788,32 м² бўлган "Омборхона" биноси. **Бошланғич баҳоси — 36 488 986 сўм.**

8. 1972 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 88,35

м² бўлган "Ёрдамчи" бино. **Бошланғич баҳоси — 3 778 081 сўм.**

9. 1998 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 25,5 м² бўлган туман марказида жойлашган "Дукон" биноси. **Бошланғич баҳоси — 3 628 172 сўм.**

10. 1972 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 3,75 м² бўлган "Ҳожаатхона". **Бошланғич баҳоси — 242 376 сўм.**

11. 1984 йилда қурилган, қурилиш ости майдони 16 м² бўлган "Ховуз". **Бошланғич баҳоси — 428 971 сўм.**

12. 6720 м² бўлган "Асфальт" майдони. **Бошланғич баҳоси — 15 937 614 сўм.**

13. 1972 йилда қурилган, 332 метрдан иборат "Девор тўсиқ". **Бошланғич баҳоси — 9 385 561 сўм.**

14. 1984 йилда қурилган "Дарвозалар". **Бошланғич баҳоси — 864 068 сўм.**

15. Жами 17236,22 м² бўлган "Ердан фойдаланиш ҳуқуқи"нинг қиймати. **Бошланғич баҳоси — 34 173 455 сўм.**

Ўтказиладиган музокараларнинг асосий шартлари:

— Бино ва ишоотлари (кўчмас мулклар)нинг қиймати бошланғич баҳодан кам бўлмаган миқдорда;

— тўловларни қисқа муддатларда амалга ошириш.

— олди-сотди шартномасини 3 (уч) кун муддат ичида имзолаш.

Тўғридан-тўғри музокараларни ўтказиш санаси, вақти ва жойи:

Музокаралар (оммавий оферта) "Xorazm ko'chmas mulk savdo servis" МЧЖ (манзили: Урганч шаҳри, Шерозий кўчаси, 12-уй)да 2012 йил 8 июнь кuni соат 10:00 да бошланади.

Тўғридан-тўғри музокараларни ўтказиш санаси, вақти:

2012 йил 8 июнь кuni соат 10:00 да бўлиб ўтади.

Ушбу мол-мулклар 2012 йил 8 июндаги оммавий оферта савдосига сотилмай қолган тақдирда, такрорий савдолар 2012 йил 12, 13 ва 14 июнь кунлари бўлиб ўтишини олдиндан маълум қиламиз.

Талабгорларнинг таклифларини қабул қилиш тамом бўлиш санаси ва вақти:

2012 йил 7, 11, 12 ва 13 июнь (ўн беш кун давомида ҳар иш кuni соат 9:00 дан 18:00 гача) соат 18:00 да.

Тўғридан-тўғри музокараларда қатнашиш учун талабгор ёки унинг вакили эълонда белгиланган муддатларда чопар ёки почта орқали қуйидаги ҳужжатларни илова қилган ҳолда буюртманомани икки нусхада тақдим этади:

— юридик шахслар учун — давлат рўйхатидан ўтказилганлик тўғрисидаги гувоҳноманинг нусхаси, шунингдек, тўлиқ ваколатли вакилнинг қатнашиши учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда расмийлаштирилган, унинг шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатнинг нусхаси илова қилинган ишончнома;

— жисмоний шахслар учун — паспортнинг нусхаси, тўлиқ ваколатли вакил қатнашган тақдирда, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда расмийлаштирилган, тўлиқ ваколатли вакилнинг шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатнинг нусхаси илова қилинган ишончнома;

— икки нусхадаги ёпиштирилган конвертларга солинган ва қуйидагиларни ўз ичига оладиган талабгор таклифлари;

— сотиб олиш тўловларининг таклиф этилаётган суммаси ва уларни тўлаш муддати.

Ушбу савдода қатнашиш истагида бўлган харидорлар закалат шартномасини тузиб, "Xorazm ko'chmas mulk savdo servis" МЧЖ ҳисоб рақамига 10 фоз гаров пули тўлаган ҳолда рўйхатдан ўтишлари шарт. Ҳисоб рақами 20208000804935791001 АТИБ "Ипотека банк" Тинчлик филиали МФО 00580, ИНН 302101924.

Тақдим этилган ҳужжатларнинг барча варақлари талабгорнинг муҳри ва имзоси билан тасдиқланган бўлиши керак.

Савдога қўйилган объектлар билан "Маданият-Янгибозор" МТПни тугатиш бошқарувчиси вакили иштирокда бевосита жойига чиқиб танишиш мумкин.

Веб сайт: www.uy-joy.uz Лицензия RR-0054

Фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшган инсон, прокуратура фахрийси Зайниддин Жўрабоев табаррук 70 ёшни қаршиламоқда. У 32 йилдан ортиқ умрини Фаргона ва Сирдарё вилоятларида эл-юрт тинчлиги ва осойишталигини таъминлаш, фуқаролар манфаатларини ҳимоя қилишга бахшида этиб, жамоатчилик эътиборига сазовор бўлди.

Эъзозга лойиқ

Меҳнат фаолияти давомида Фаргона шаҳар прокуратураси иш ўрганувчиси, терговчиси, Кува туман прокуратураси терговчиси, Сирдарё вилоят прокуратураси бўлим прокурори, Янгиер шаҳар прокуратураси терговчиси, вилоят прокурорининг ёрдамчиси, катта ёрдамчиси, собиқ Меҳнатобод туман прокурори, Сайхунбод туман прокурорининг ёрдамчиси лавозимларида самарали хизмат қилиб, шарафли меҳнат йўлини босиб ўтди.

Зайниддин Жўрабоев меҳнатсеварлиги, теран билими, ёшлар ва шогирдларга бўлган ғамхўрлиги билан ҳамкасблари эъзозига мушарраф бўлди. Адолатпарварлиги, камтарлиги, бағрикенглиги билан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимлари орасида хурмат қозонди.

У кишининг садоқат ва матонат билан қилган меҳнатлари ҳуқуматимиз томонидан муносиб баҳолалиб, "Фахрий ёрлик" ва "Ҳасорат" медали билан тақдирланди.

Хурматли Зайниддин Жўрабоевич, қутлуг 70 ёшингиз муборак бўлсин! Бугунги шодиёна кунда Сизга ва оила аъзоларингизга сийҳат-саломатлик, оилавий тотувлик, хонадонингизга тинчлик-хотиржамлик, файзу барака тилаймиз.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси жамоаси ва Фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази

Оилавий тадбиркорлик: имтиёз ва имкониятлар

Мамлакатимиз раҳбари томонидан тасдиқланган "Мустаҳкам оила йили" Давлат дастурида белгиланган вазифаларни ҳаётга татбиқ этиш, хусусан, оилавий бизнесни йўлга қўйиш, ёш оилаларни моддий ва маънавий жиҳатдан кенг қўллаб-қувватлаш, уларнинг тадбиркорлик салоҳиятини рўёбга чиқаришга кўмаклашиш, имтиёз ва имкониятлар яратиб бериш, шинам уй-жой билан таъминлаш борасида кўрсатилган ғамхўрлик тижорат банклари зиммасига улкан масъулият юкламоқда.

Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томондан "Мустаҳкам оила йили": "Оилавий бизнес ва фаровонликни молиявий қўллаб-қувватлаш" мавзусида ташкил этилган матбуот анжумани ана шу масалалар ҳақида қамраб олинди.

Матбуот анжуманида "Мустаҳкам оила йили"да ҳам банклар кичик бизнес субъектларини молиявий қўллаб-қувватлашга, авваламбор, уларнинг бизнес лойиҳаларини имтиёзли шартлар асосида кредитлашга катта эътибор қаратилаётгани, соҳа субъектларига барча молиялаштириш манбалари ҳисобидан 5 трлн. сўмдан ортиқ миқдорда маблағларни йўналтириш чоралари кўрилатгани ҳақида батафсил маълумотлар берилди. Анжуман давомида сўзга чиққан маърузачилар оилавий бизнес, шубҳасиз, иқтисодиётнинг тез ўзгарувчан бозор талабларига жавоб берадиган замонавий тузилмаси бўлиб, янги иш ўринларини ташкил этиш ва аҳоли даромадларини оширишда муҳим аҳамиятга эга эканлигини алоҳида таъкидлашди. Шу жумладан, яқинда амалга киритилган "Оилавий тадбиркорлик тўғрисида"ги Қонун мазкур йўналишни янги босқичга олиб чиқишга хизмат қилаётгани, ишбилармонлар ўз меҳнати ортидан нафақат ўз оиласи, балки жамият фаровонлигини таъминлашга муносиб улуш қўшаётгани ҳам эътибор этилди.

Тадбирда банкнинг мутасадди ходимлари ёш оилаларнинг турмуш фаровонлигини ошириш бўйича ҳам аниқ чора-тадбирлар белгиланиб, тижорат банклари томонидан ёш оилаларга энг кам иш ҳақининг 200 баравари миқдоридан 3 йил муддатга узоқ муддат фойдаланадиган, ватанимизда ишлаб чиқариладиган истеъмол товарлари учун кредитлар ахратиб борилаётганини таъкидлашди.

Анжуман якунида мавзуга доир қизиқарли савол-жавоблар бўлиб ўтди.

Ўз муҳбиримиз

Дунёда қандай соҳа ёки касб-кор бўлмасин, ўзига яраша бимилмоли, мутахассиси бўлади. Кўпинча бирорта давлатнинг жаҳонга танилиши у ёки бу соҳанинг ана шундай етуқ мутахассислари ҳам сабабчи бўлади. Албатта, бу жараён аста-секинлик билан, асрлар давомида амалга ошди. Шунингдек, бундайларнинг исми-шарифлари ўзлари танланган соҳанинг мутахассиси сифатида тарих зарурақларига абдий муҳрланиб қолиш билан бирга, келажақ авлод учун намуна ва ўрнак сифатида хизмат қилади. Қўйилад нафақат шарафли, балки машаққатли касблардан бири бўлиши ҳуқуқшуносликни танлаб, бу соҳага умрини бахшида этган, бунинг баробарида ўзи туғилиб, ўсиб-ўлаётган ёхуд таълим олган мамлакатини дунёга танитган шахслар билан танишасиз

Хорижнинг машҳур ҳуқуқшунослари

Анри ЛАФОНТЕН (1854-1943), бельгиялик ҳуқуқшунос. Брюссель университетининг ҳуқуқшунослик факультетини таъмомлаган. 1892 йилда сенатор, кейинчалик Сенат раиси лавозимида тайинланган. Бир неча йиллар давомида Брюссель университетидида ҳуқуқшунослик фанидан дарс берган. Дунёда тенглик, адолат ўрнатишнинг тарафдори бўлиб, бу борада ўзи ишлаб чиққан лойиҳалари учун 1913 йилда "Нобель" мукофотида сазовор бўлган Лафонтен 20 дан ортиқ халқаро конгрессларга раислик ҳам қилиб, 1907 йилда Халқаро тинчлик кўмитасига президент этиб сайланган. 1920 йилдан эса ўз мамлакатининг вакили сифатида Миллатлар Лигаси ассамблеясида ҳам иштирок этган.

БЛЭКСТОН УИЛЬЯМ (1723-1780), британиялик ҳуқуқшунос. Лондонда адабиётшунослар оиласида дунёга келган. Чартерхаус-Скул ва Пембрук коллежи ҳамда Оксфорд университетининг ҳуқуқшунослик факультетида таҳсил олган. 1753 йилдан бошлаб Оксфорд университетидида инглиз давлат ҳуқуқи фанидан ҳам дарс берган. 1758 йилдан профессор илмий унвонига сазовор бўлган. Кейинчалик Оксфорддаги Нью-Инн-холл ректори лавозимида тайинланган. Бир неча йил давомида Шарлотта Софи қироличасининг ҳуқуқий ишлар бўйича маслаҳатчиси сифатида ҳам хизмат қилган. 1765 йили Блэкстон Англия қонунларига шарҳ ёзиб, тўрт томлик китобни чоп эттиришга муваффақ бўлди. 1768 Блэкстон парламентда халқ вакили сифатида ҳам иштирок этган. 1770 йилда унга генераллик унвонини беришмоқчи бўлганда, у бу унвондан воз кечиб, апелляция судининг судьяси лавозимида ўз ишини давом эттирган.

Федор ПЛЕВАКО Россия тарихининг машҳур ҳуқуқшунос ва адвокатларидан бири ҳисобланади. Ҳуқуқ тарихида "москвалик моҳирзабон" тахаллуси билан машҳур бўлган Ф.Плевако гимназияни тугатгач, ҳуқуқшунослик факультетига ўқишга кириб, кейинчалик номзодлик диссертациясини ҳам ёқлайди. У шов-шувли жиноий ишлар юзасидан суд жараёнларида иштирок этиб, сўзасомлиги билан кўпчиликни лол қолдирган. Масалан, ўғирликда айбланаётган руҳонийнинг ҳимоячиси сифатидаги нутқига аҳамият берайлик.

"Жаноблар! Мазкур жиноий иш кундек равшан бўлиб қолди. Прокурор ҳақ. Гумонланувчи ҳам жиноят содир этганига тўлиқ иқдор бўлди. Аммо эътиборингизни бир жиҳатга қаратмоқчиман. Қаршингиздаги эркак ўттиз йилдан ортиқ вақт давомида сизларнинг иқдорларингизни тинглаб, кўнглингизга таскин берган. Яратгандан гуноҳингизни кечиришни сўраган. Энди бўлса унинг ўзи айбига иқдор бўлиб, гуноҳини кечиришингизни сўраб турибди. Бунга нима дейсиз?"

Суд зали сукунатга чўмади. Орадан бир неча дақиқалар ўтиб, ҳукм эълон қилинади. Рухоний оқланган эди.

Гули ХОЖИБОЕВА тайёрлади

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузурлидаги СВОЖДЛҚК Департаменти жамоаси Департаментнинг Навоий вилоят бошқармаси бошлиғи Акмал Раҳмановга укаси **Маҳкам РАХМАНОВ**нинг вафот этганини муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН * ЭЪЛОН *

Тошкент шаҳар Ички ишлар Бош бошқармаси Тергов бошқармаси тизимларида бўш бўлган терговчи лавозимларига танлов эълон қилади!

Танловда олий-ҳуқуқшунос дипломига эга бўлган, мuddлати ёки сафарбарлик қақриув резервида ҳарбий хизматни ўтаган, шунингдек, олий ўқув юрларининг ҳарбий кафедраси курсларини тамомлаб, офицерлар заҳирасига киритилган, бўйи 170 см. дан кам бўлмаган, жисмонан соғлом, руҳан тетик, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятининг Қибрай, Зангиота туманларида доимий истиқомат қилувчи, 30 ёшгача бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари иштирок этишлари мумкин.

Мурожаат учун телефонлар: 236-75-79, 333-30-76, 426-39-87

Huquq
yuzidik gazeta
Muassis:
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir MAKSUMOV
Tahrir hay'ati:
Abbosxon SANGINOV Baxtiyor NAZAROV
Muxtor ZOIROV (Bosh muharrir o'rinbosari)
Gulnoza RAHIMOVA
Yusupboy G'OIPOV Shavkat YODGOROV
Svetlana ORTIQOVA (mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 233-98-40, 233-10-53
Faks: 233-10-53, 233-64-85
Gazeta haftaning payshanba kunlari chiqadi. Sotuvda kelishilgan narxda

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqir qilinmaydi va egalariга qaytarilmaydi. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin. «HUQUQ» materiallarini ko'chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi. — tijorat material. Reklama materiallarining mazmuni uchun tahririyat javobgar emas.
Nashr ko'rsatkichi 231

Buyurtma j-4609. 51 200 nusxada bosildi. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
Navbatchi muharrir: G.HOJIBOYEVA
Musahhih: M.QAMBAROV
Navbatchi: O'.DEHQONOV
Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00. Topshirildi: 20.00 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta O'zbekiston Respublikasi matbuot va axborot agentligida 2009-yil 12-oktabrda 0188-raqam bilan ro'yxatga olingan.
ISSN 2010-7637
1 7 7 2 0 1 0 7 6 3 0 4